

Кращий досвід громадських слухань в Україні

Люба Шара

за участі Інни Підлуської, Ксенії Ляпіної, Людмили Кудіної, Галини Усапенко

Дана книга розрахована як на практиків, які вже мали досвід проведення громадських слухань, так і на тих новачків з органів місцевого самоврядування та громадських організацій, яких приваблює можливість здійснення влади "знизу". Авторами були використані документи, які базуються на реальному досвіді передових українських міст, влада і громади яких, незважаючи на недосконалість законодавства, тиск державних структур і низьку активність мешканців, не бояться йти на відкритий діалог.

ПОДЯКИ

Щиро дякуємо Національному фонду підтримки демократії (США) за допомогу Фонду "Європа XXI" у реалізації програми "Сприяння підвищенню відповідальності місцевої влади" та виданні книги "Кращий досвід громадських слухань в Україні"

Написання цієї книги стало можливим завдяки матеріалам, наданим:

Валентиною Полтавець – керуючою справами міста Комсомольська Полтавської області

Сергієм Бабієм – секретарем ради міста Кам'янець-Подільського Хмельницької області

Тетяною Немченко – керівником прес-служби міськвиконкому міста Черкас

Олександром Олійником – директором Інституту реформ Ксенією Ляпіною – координатором Інституту конкурентного суспільства

Іриною Бокатою – спеціалістом відділу соціально-економічного розвитку і зовнішньоекономічних зв'язків управління економіки міськвиконкому міста Бердянська Запорізької області

Тетяною Божко – представником Комітету дій міста Черкаси, та іншими, хто люб'язно надав нам необхідну інформацію.

ПРО АВТОРА

Люба Шара – провідний експерт програми Фонду "Європа XXI" "Сприяння підвищенню відповідальності місцевої влади", яка здійснюється за сприяння Національного фонду підтримки демократії (США). Практичного досвіду муніципального управління Люба Шара набула, керуючи роботою регіональних навчальних центрів Програми партнерства громад (Фундації Україна – США), метою яких є перенавчання муніципальних службовців України. Вона отримала ступінь магістра державного управління в Університеті Джонса Гопкінса (1999 рік, Балтимор-Вашингтон, США) зі спеціальності "економічний розвиток і муніципальний менеджмент". У 1999 році Люба Шара досліджувала питання урбанізації та безпеки у Міжнародному центрі Вудро Вільсона (Проект порівняльних урбаністичних досліджень).

У 1995–1997 роках Л. Шара працювала виконавчим директором Фонду демократії – одного з найбільших профспілкових видавництв України. Окрім профспілкової періодики фонд публікував дослідження з питань реформування вугільної промисловості та ролі профспілок в нових економічних умовах. Спільно з іншими авторами Люба Шара написала книгу "Лідери українських профспілок" (1997).

Л. Шара закінчила Київський національний університет імені Тараса Шевченка (1995), стажувалась у літній школі Гарвардського університету (1992). У 1990 році вона брала участь у голодуванні студентів у Києві, згодом очолювала інформаційну службу Союзу українського студентства. Професійні інтереси: місцеве самоврядування та громадські фінанси, економічний розвиток.

Замість вступу

На сьогоднішній день більшість країн Центральної і Східної Європи, намагаючись інтегруватись у Європейський Союз, при розробці своєї політики звертаються до таких понять, як західні стандарти безпеки, права людини, демократія. Одним із найважливіших принципів демократії є участь громадян у місцевому самоврядуванні.

Громадськими слуханнями називають такі види діяльності, метою яких є справляння впливу на рішення, що приймаються службовцями державних органів управління. Маючи на меті роз'яснення соціальної значущості й необхідності громадських слухань (ГС) в Україні і дії механізмів їх проведення, а також ознайомлення українських громадян із досвідом найбільш успішних громадських слухань, Фонд "Європа XXI" провів протягом 2001–2002 років 5 тренінг-семінарів. Ці семінари було організовано в Донецьку, Дніпропетровську, Черкасах, Львові, Херсоні. У семінарах взяло участь близько 150 осіб, із них жінки склали 53%, чоловіки — 47%; представники НУО — 60%, влади — 34%, партійних структур — 1%, підприємці — 3%, фахівці дослідницьких інститутів — 2%. Учасники семінарів ознайомилися з теоретичними засадами економічного та політичного обґрунтування необхідності запровадження ГС в Україні, їх організації та проведення, з інструментами впливу НУО на прийняття владних рішень через ГС, з принципами, можливостями та методами громадського лобювання і змогли на практиці спробувати розробити програму проведення ГС та стратегію організації лобістської кампанії.

Ця книга є спробою обробки інформації стосовно найбільш вдало організованих і проведених громадських слухань в Україні та підбиття підсумків щодо прийнятих за їх результатами рішень. Сподіваємося, що вона стане в пригоді у вашій подальшій роботі.

Як усе починалось...

Досвід кампанії громадського лобювання

16 років тому Міністерство водного господарства СРСР розпочало на півдні України чергове "будівництво століття" — побудову каналу для перекидання частини стоку вод Дунаю в Дніпро і спорудження Дніпро-Бузького гідровузла — тобто гігантської греблі, котра мала відгородити обмілілий, висмоктаний штучними морями та зрошувальними каналами Дніпро від Чорного моря. У ті часи солоня морська вода нерідко сягала Херсона й Миколаєва, до берегів яких раз-у-раз припливали медузи, а інколи навіть дельфіни.

Фантастично дорога гребля мала зупинити медуз, однак загрожувала перетворити пониззя двох великих річок на стоячі гнілі болота. Це викликало хвилю громадського протесту на півдні України. Тисячі людей писали листи до місцевої влади, до ЦК КПРС та Верховної Ради СРСР, учені й журналісти виступили в ЗМІ, кіностудія "Укртелефільм" випустила 1988 року документальну стрічку "Підземні води", автори якої Алла Тютюнник та Василь Вітер проаналізували наслідки діяльності Мінводгоспу СРСР за всі роки його існування: водосховища, канали, зрошення, осушення, рисосіяння, перекидання вод, повернення течій річок назад, підтоплення, заболочення, Дніпро-Бузький гідровузол... Громадські активісти об'їхали з цією кінострічкою кілька областей, проводили в придніпровських селах і містах обговорення, збирали підписи, слали листи до Києва та Москви.

А тим часом будівництво продовжувалося. Москва мовчала, Київ так само.

Лишалася надія на місцеву владу. Активісти-екологи були переконані: якби керівництво області офіційно виступило проти шкідливого будівництва, то столичні керівники не змогли б відмовчатися далі.

Було вирішено провести відкриту зустріч громадськості з представниками обласної влади і публічно з'ясувати позицію останньої щодо будівництва в Очакові.

Така зустріч відбулась у жовтні 1988 року в Херсонській обласній бібліотеці. Про те, яка була проведена підготовка до цього, можна зрозуміти зі статті Алли Тютюнник "Потайні шляхи підземних вод", написаної до зустрічі, але надрукованої лише в 1989 році (журнал "Вітчизна", № 5, наклад 43 тисячі примірників), коли уряд уже прийняв рішення про "припинення розвідувальних та дослідних робіт по перекиданню частини стоку вод Дунаю в Дніпро, а також підготовчих робіт по спорудженню Дніровсько-Бузького гідровузла".

Ось декілька фрагментів зі статті "Потайні шляхи підземних вод".

"На той час (ідеться про 1986 рік. – А. Т.) проритими на полях нашої країни каналами вже можна було б 17 разів обперезати земну кулю по екватору, але врожаї незмінно лишалися найнижчими у Європі, від підтоплення й заболочення гинули найкращі землі. Лише в Херсонській області понівечено 120 тисяч гектарів землі та 137 населених пунктів, в Одеській і Миколаївській — іще стільки ж.

Вінцем водогосподарської "творчості" мав стати Дніпровсько-Бузький гідровузол та канал Дунай-Дніпро.

Про масштаби майбутньої біди одним із перших сповістив у пресі завідуючий відділом екології моря і світового океану Одеського філіалу Інституту економіки АН УРСР, кандидат технічних наук В. Степанов: "Здійснення проекту водогосподарчого комплексу на півдні України може створити катастрофічну ситуацію еколого-економічного характеру. Надмірне обводнення регіону викличе заболочення і підтоплення території, навіть за оцінками "оптимістів", на площі близько одного мільйона гектарів".

Однак і через рік начальник управління "Дніпробугводбуд" А. Левенцов охоче давав переможні інтерв'ю журналістам: "Ми почали перехід через лиман. По дну його прокладаємо труби для водоводу, який забезпечить дніпровською водою Очаків. Це дуже важливо, бо з початком будівництва греблі число жителів збільшиться на десять тисяч чоловік.

Споруджуємо також бетонно-асфальтовий завод, причал, тягнемо ЛЕП. У цьому році освоїмо 3 мільйони карбованців, а приблизна вартість гідровузла — 1 мільярд 100 тисяч карбованців".

На той час в Очакові на підготовчі роботи для спорудження гідровузла вже було витрачено близько 100 мільйонів карбованців...

Упродовж року мало не всі республіканські та всесоюзні газети і журнали публікували палкі протести вчених, письменників, журналістів, колективні листи стривожених громадян. Здавалось, ось-ось — і будівництво зупинять.

Та наприкінці 1987 року роздратований А. Левенцов прямо заявив журналістам: "Можете писати все що завгодно. Гребля все одно буде збудована. Бачите — підписую угоди на 1988 рік..."

За цього неможливо було зрозуміти, що ж саме будується: проекту не було, та й навіть так званого техніко-економічного обґрунтування уряд не затвердив. А тим часом мільйони карбованців на це "щось" витрачались.

Улітку 1988 року А. Левенцов таки відмовився давати інтерв'ю, дражливо пояснивши: "Я всього-на-всього виконавець. Наказали, дали гроші, техніку, матеріали — будую. Накажуть зруйнувати — зруйную".

Хто наказує? Дошукатися не вдалося...

На той час ми переглянули тисячі метрів хроніки, ознайомилися з чималою кількістю архівних матеріалів, знайшли учасників і свідків гідробудов минулого. І кожного разу наражались на один і той само сценарій... Неможливо було збагнути, чому з-поміж усіх запропонованих проектів каховської греблі і водосховища вибрано найневигідніший з економічної і найшкідливіший з екологічної точки зору. Чому те саме повторилося з

Київським водосховищем?

"Інші греблі? Зокрема Кременчуцька? Та сама, яка повинна затопити 45000 домів серця України? Чи потрібна вона? Чи така вона вже необхідна? Для чого вона? Для постачання запорізьких турбін? А може, плюнути нам на ці турбіни, на сії вісім тощих фараонових корів? Чи не надто дорого обійдуться сії запорізькі їхні кіловати?" — писав у своєму щоденнику О. Довженко.

Одного з героїв хроніки будівництва Каховської зрошувальної системи, колишнього майстра, а нині начальника БМУ В. Варварова нам вдалося розшукати. Двадцять років тому молодий Варваров упевнено пояснював з екрана, скільки води з Дніпра виливається в море без усякої користі для людини і як розквітне наш край, якщо цю воду не пускати в море, а використовувати для зрошення степів.

Даючи нам інтерв'ю цього літа, В. Варваров трохи знічено виправдовувався: "Будь-який проект не може обійти науку, не міг обійти й відомства. Значить, усе було узгоджене в тих інстанціях, де потрібно. Не міг уряд не зважити і не врахувати попередження вчених, їхні попередження були враховані, але, очевидно, ними знехтували, це не від глупства, очевидно, в цьому був умисел".

З не менш таємничих причин були проігноровані застереження вчених щодо недоцільності будівництва Кременчуцького водосховища. Та знову полетіли в Дніпро велетенські брили з написами: "Славутичу від комсомольців", "Послужи, Дніпре, людям!". Яким саме людям? У жодному разі не тим, хто споконвіку жив на берегах ріки і чиї хати трошили з таким невтримним завзяттям, що потім і моря не вистачило, аби сховати під водою всі руїни.

В Інституті археології жовтіють в архівах десятки товстезних томів з описами нерозкопаних і недосліджених неолітичних могильників, поселень епохи бронзи, скіфських та слов'янських городищ — наша історія від кам'яного віку до часів запорозького козацтва. (До речі, пам'ятники, пов'язані з історією козацтва, не дозволено було бодай описати.)

На вцілілій Хортиці донедавна ще рохкали свині Центрального науково-дослідного та проектно-технологічного інституту механізації та електрифікації тваринництва Південної зони СРСР, якому належить 40 відсотків території острова. Тепер свиней прибрали, науковці розводять сади й городи, нещадно розорюючи заповідні могили та поливаючи отрутохімікатами унікальну флору й фауну острова.

Тисячі метрів моторошної кінохроніки демонструють, як величезні юрми людей в однакових темних робах з прапорами й портретами вождів під бадьору музику безупинно копають землю, риють її екскаваторами, шматують вибухівкою, трамбують залізними бабами, чавлять важкими гусеницями, терзають і нівечать. З однаковими застиглими усмішками вони без кінця й краю зрошують та осушують, осушують і зрошують, рівняють гори, зупиняють ріки... Мінятимуться вожді на портретах, і нові представники уряду з трибун закликатимуть до нових звершень...

Усе повторюється: з кількох пропозицій щодо врятування пониззя Дніпра від морської води було прийнято найдорожчий і найнебезпечніший для всього краю, в тому числі і для Чорного моря, варіант — Дніпровсько-Бузький гідровузол. Усупереч застереженням учених, усупереч протестам громадськості, не чекаючи дозволу уряду, розпочали будівництво. В чийй же голові визріла згубна ідея? Громадськості повідомили тільки, що над техніко-економічним обґрунтуванням проекту трудилися вчені 36 науково-дослідних і проектних інститутів. Але хтось же додумався перший? Кілька разів у пресі було названо ім'я В. Степанова — автора іншого, безпечнішого і дешевшого проекту, відхиленого Мінводгоспом, однак про ім'я автора Дніпровсько-Бузького гідровузла ми так і не дізналися.

Тепер мало не в кожній критичній статті можна знайти посилання на вузьковідомчі інтереси окремих міністерств. Але в чому полягають, наприклад, вузьковідомчі інтереси Міністерства

водного господарства? Очевидно, в тому, щоб безперестанно робити з водою що-небудь таке, за що можна було б отримувати якнайбільше грошей. Але в такому разі міністерство мало хоча б зрідка урізноманітнювати свою діяльність якою-небудь корисною справою — за теорією ймовірності. Ну, наприклад, реконструювати Кременчуцьке і Каховське водосховища, вивільнити тисячі гектарів затопленої землі, зекономити 10 кубокілометрів води (влітку з поверхні тільки Каховського водосховища щосекунди випаровується 40 тонн води). Цілком поважне заняття і, либонь, непогано оплачуване — чому ж воно лишилось поза колом вузьковідомчих інтересів Мінводгоспу? Або ще можна було б облицювати Північно-Кримський канал і цим зекономити 2 кубокілометри води. Ото був би козир проти всіляких нападників! І, знову ж таки, не безкоштовно...

Проте в даному разі теорія ймовірності чомусь не спрацьовує. Водогосподарчими проблемами в нашій країні впродовж 20 років займалися 600 науково-дослідних інститутів і проектних організацій з чисельним складом понад 200 тисяч чоловік, і за весь цей час у надрах цих організацій не визріло жодного не те щоб корисного, а бодай хоч не надто шкідливого проекту. На їхній совісті мільйони гектарів безповоротно втраченої землі, Кара-Бугаз-Гол, Аральське море, Волга, Дніпро, три тисячі сплюндрованих малих річок, які живили водами великі ріки... Про які "помилки", "недоробки", "недоврахування" в їхній діяльності може вестися мова?

Ось один тільки приклад. Загибель лікувальної Джарилгацької затоки була запланована інститутом "Укргіпродгосп" та Мінводгоспом України ще в 1967 році. В пункті № 2 проектного завдання Краснознам'янської зрошувальної системи на с. 112 сказано: "В связи со сплошным рисосеянием в Приморской зоне потребуются радикальная защита крупных населенных пунктов (Скадовск, Красное, Большевик, Железный порт) с ликвидацией курортной зоны (курсив мій. — А. Т.) на Черноморском побережье и защите 32 мелких населенных пунктов в зоне рисосеяния". Проектне завдання підписали директор інституту Я. Кузнець, головний інженер інституту М. Хвоцинський, головний інженер проекту Л. Кім.

Документ, згідно з яким під рисосіяння належало віддати найкращі землі причорноморських районів Херсонщини, був підписаний у 1966 році заступником начальника Держекспертизи Держбуду УРСР Л. Бобошком, начальником відділу промислового будівництва Н. Ярмизоном, головним спеціалістом В. Музалевським. Який сенс був у тому, щоб замість традиційної пшениці і кавунів сіяти тут примхливий заморський рис і заради нього вгробити унікальний дитячий курорт всесоюзного значення?

Так чи сяк, а на узбережжі збудовано 96 лікувальних закладів на 22900 місць, у тому числі 38 дитячих закладів на 16230 місць. Окрім того, щоліта до затоки з'їжджаються іще півмільйона так званих "неорганізованих" відпочиваючих – майже всі вони, як правило, з маленькими дітьми. Лікувальні та оздоровчі заклади Скадовського району щороку дають прибутку майже в 10 разів більше, ніж рисосіяння!

Тим часом затока давно втратила свої лікувальні властивості. 200 дренажних свердловин щороку вихлюпують у затоку 170 мільйонів кубометрів води, кожен літр якої містить понад 50 грамів солей. (А якщо зупинити водогони хоч на день, узбережжя затоплять підземні води, — щось було "недовраховано" в проекті Краснознам'янської зрошувальної системи.) Скидні канали виносять із рисових чеків у море безцінний гумус, а разом гербіциди та пестициди. Минулого літа на багатьох пляжах Скадовського району аналізи води показували гранично допустиму концентрацію отрутохімікатів, а 12 липня отрути в деяких місцях було виявлено більше, ніж це дозволено затвердженими Міністерством охорони здоров'я нормативами.

Доктор біологічних наук, професор Житомирського сільськогосподарського інституту В. Коновалов твердить: "Нині, коли ми почали говорити про геноцид у власній країні в зв'язку з історією нашого народу 30-х років, мусимо говорити сьогодні і про геноцид побутовий, пов'язаний з тим, що женемося за міфічними благами і не думаємо про те, до яких засобів вдаємося..."

Якщо ж вірити докторові сільськогосподарських наук М. Мішину, то завдяки своїй технічній та енергетичній озброєності "меліоратори можуть повернути всі ріки, якщо не втримати їх за руку". А атомні енергетики можуть забудувати реакторами всю країну. А хіміки можуть... страшно навіть уявити, що вони можуть. А Міністерство охорони здоров'я їх благословляє. То хто ж втримає їх за руку?

Все це нагадує фокус, коли однією рукою "маг" показує глядачеві блискучу кульку, а другою тим часом нишпорить у нього по кишнях. А кулька та так сяє, що розгледіти обличчя фокусника ну ніяк не вдається...

Нещодавно тихо, без зайвого галасу розпочалося будівництво водоводу Підстепне—Херсон. Під загрозою загибелі опинились десятки тисяч гектарів лісу, вирощеного трудами кількох поколінь на Олешківських пісках — у найбільшій у Європі пустелі, яку не дарма називають "українськими Каракумами". Під загрозою опинилися родючі лівобережні землі.

Щоправда, цього разу жителі приречених сіл разом із дітьми лягали під колеса бульдозерів. І голови сільрад були разом із ними — будівництво довелося припинити...

*Алла Тютюнник,
президент Херсонського обласного фонду милосердя і здоров'я*

Артемівськ: друге життя соляних шахт?¹

Підставою для проведення березневих громадських слухань 2000 року в місті Артемівську Донецької області стала серйозна стурбованість громади міста, місцевої влади та неурядових організацій планами центральних міністерств створити в соляних шахтах підприємства "Артемсіль" сховище радіоактивних відходів.

Підприємство "Артемсіль" виробляє 95% загального об'єму харчової солі України. Здійснення такого проекту могло б призвести до екологічної катастрофи не тільки регіонального, але й національного масштабів. Про знамените Артемівське шампанське і про лікувальні можливості місцевої солі тоді можна було б забути.

Місцева громада забила на сполох, коли 16 червня 1999 року газета "Голос України" виклала на своїх шпальтах точку зору одного з парламентарів на ідею будівництва в соляних шахтах Артемівська і Соледара підземного сховища радіаційних відходів. Статтю під назвою "Що робити з радіоактивними відходами?" було підписано трьома особами, зокрема Олександром Гудимою — головою парламентського підкомітету з питань ядерної політики і ядерної безпеки та Дмитром Хрущовим – професором Інституту геологічних наук.

Фокусом статті стало невирішене питання з утилізацією вітчизняних ядерних відходів. Єдиним виходом, на думку авторів, було б створення власних сховищ, адже Росія приймати наші відходи відмовлялась, а альтернативні методи переробки будуть створені не раніше ніж за 50 років. Будувати такі сховища найкраще в геологічних формуваннях.

Далі автори ставили риторичне запитання: навіщо рити нові шахти, коли Україна і без того багата на підземні пустоти. Після аналізу всіх існуючих шахт і печер автори зупинилися на артемівських соляних шахтах як на найбільш дешевому варіанті. Єдиним "дрібним" недоліком, на їхню думку, була "неможливість гарантувати позитивну оцінку з точки зору безпеки".

Спроби місцевої ради Артемівська вирішити проблему ядерного смітника законодавчими засобами успіху не принесли, оскільки, не зважаючи на рішення місцевої ради про заборону захоронення ядерних відходів, підготовчі роботи зі створення такого сховища однаково було розпочато. Галузеві міністерства, обласна влада, політичні партії посіли нейтральну позицію.

У цій ситуації місцева влада за широкої підтримки громадських організацій міста прийняла рішення про проведення громадських слухань. Найбільш активними організаторами слухань

стали такі громадські організації, як еколого-культурний центр "Бахмат" і "МАМА—86", а також учені і депутати з Луганська, Харкова, Дніпропетровська, Києва.

Метою організаторів слухань було зруйнувати стіну мовчання навколо проблеми, вибудувати в умовах пасивної позиції обласних і центральних органів масової інформації, та довести до відома жителів області справжні масштаби наслідків можливої екологічної катастрофи. Неурядові організації нагадували постійно про те, що 1998 року Україна ратифікувала Орхуську конвенцію про доступ громадськості до інформації й процесу прийняття рішень у питаннях, що стосуються навколишнього середовища.

Ідея проведення громадських слухань полягала в тому, щоб надати легітимності думці громадськості з приводу доцільності створення сховища. Підготовка до громадських слухань тривала два місяці. Вона включала в себе розсилку запрошень близько 70 громадських організаціям, засобам масової інформації, а так само підготовку заключного документа з науковим і юридичним обґрунтуванням недоцільності створення сховища в Артемівську.

Організаторами слухань стали Артемівська та Соледарська міські ради. У слуханнях узяли участь 171 громадянин включно з 21 депутатом різного рівня, 64 представниками громадських організацій та 19 журналістами. Слухання відбулися в Артемівську 18 березня 2000 року.

Організатори слухань запропонували провести відкриту дискусію з розробниками проекту в особі доктора геолого-мінералогічних наук НАН України Дмитра Хрущова. Були тут і представники Міністерства з надзвичайних ситуацій. У своєму виступі Дмитро Хрущов переконував присутніх, що контейнери з відходами мають гарантовану герметичність, а крім того, турбуватися про все це ще зарано, оскільки пошук ділянки під сховище тільки-но розпочався, та й Артемівськ перебуває в списку "претендентів" аж на шостому місці.

Але вже сьогодні відомо, що одним з невідпорних аргументів на користь розміщення сховища в місті є відносна дешевизна затрат і повна виробітка шахт. Громадськість із цим не погодилась: адже запасів солі вистачить ще на 4,5 тисячі років! До того ж порахувати істинні витрати на утримання сховища надзвичайно важко, беручи до уваги екологічні, економічні, демографічні наслідки. Та ж і рівень техногенного навантаження в Донбасі — найвищий в Україні.

На питання із залу "Чи Ви впевнені, що в нашій бідній державі могильник можна збудувати якісно?" вчений відповів аж надто ухильно: "Свого часу я бачив, як ув'язнені інженери і техніки будували складний об'єкт в Сибіру. Вони працювали дуже добре".

Проблемою для організаторів слухань стало проведення незалежної експертизи, адже сперечатися з авторами проекту та їхніми прихильниками потрібно було аргументовано. Саме тому організатори спробували залучити до обговорення проблеми якомога більше місцевих, регіональних і міжнародних екологічних організацій, здатних дати незалежну оцінку проекту. В результаті в слуханнях узяли участь представники екологічних організацій з Росії, Казахстану, Німеччини, Японії, а також представники Комітету із захисту навколишнього середовища і ядерної безпеки, Міністерства з надзвичайних ситуацій.

Приблизно о 12 годині дня на адресу слухань надійшла телеграма з Німеччини — від Партії зелених. Ведучий зачитав її: "З нашого досвіду ми знаємо, що захоронення радіоактивних решток у соляних шахтах є небезпечним. На проект, що розроблявся в Німеччині, невдовзі буде накладено мораторій. На його здійснення вже було витрачено 2,4 мільярда марок... За певних обставин сіль розпадається на свої складові — натрій і хлор, що призводить до тріщин у пласті..."

Прийнятий на слуханнях заключний документ давав негативну оцінку проекту створення сховища відходів у соляних шахтах. Розпочата на слуханнях дискусія вихлюпнулася на регіональні і центральні канали телебачення, а згодом перекинулася і на друковані ЗМІ,

результатом чого стала ціла низка газетних публікацій.

РІШЕННЯ

Артемівської міської ради народних депутатів

VII сесії XXII скликання

Від 27.03.1999 р.

м. Артемівськ

Про заборону захоронення промислових 1—3 класу небезпеки і радіоактивних відходів у соляних шахтах Виробничого об'єднання "Артемсіль"

У зв'язку з розглядом УкрНПОсіль питання про розміщення виробничих відходів, у тому числі токсичних і радіоактивних, у соляних шахтах виробничого об'єднання "Артемсіль", реалізація яких може призвести до порушення екологічних нормативів, негативного впливу на стан здоров'я населення, міська рада народних депутатів вирішила:

1. Заборонити будь-які роботи з розміщення токсичних, радіоактивних відходів у соляних копальнях виробничого об'єднання "Артемсіль".
2. Зобов'язати інститути, установи, підприємства та організації всіх видів власності будь-якої відомчої належності інформувати міську раду народних депутатів про отримання завдань на виконання будь-яких робіт, пов'язаних із розміщенням відходів на території Артемівської міської ради народних депутатів.
3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника міського голови по виконавчій роботі Шилова В. Ф. і постійну комісію з екології, охорони здоров'я, соціального захисту населення міської ради народних депутатів.

Голова ради А. А. Рева

¹ При підготовці кейсу було використано: 1) матеріали газети "Негоціант" за 5—11 квітня 2000 року, зокрема статтю Володимира Пославського "Сіль на РАО"; 2) матеріали Форуму знань, проведеного Світовим банком 9 червня 2001 року в Києві; 3) матеріали збірки "Новітня історія місцевого самоврядування" (Донецьк, 2000), надрукованої за сприяння Донецької обласної організації Комітету виборців України.

Лікарняні каси в Комсомольську²

Проведені 1999 року опитування громадської думки в Комсомольську Полтавської області показали, що одне з найболючіших питань для мешканців цього міста — це забезпечення медикаментами. Великий відсоток громадян не в змозі заплатити за ліки, а місцевий бюджет коштів на це не має. Виходом із ситуації стала страхова медицина.

В Україні поки що не існує законодавчо затверджених механізмів медичного страхування. Єдиний вихід із ситуації міська влада вбачала у створенні і розвитку лікарняних кас. Справа ця нова, тож багато громадян навіть ніколи і не чули про таку форму організації охорони здоров'я. Працівники міськвиконкому розгорнули роз'яснювальну роботу серед громади. Для цього було підготовлено відповідні листівки і розроблено проект статуту такої організації. Всі ці документи розмножувались, аби люди могли ознайомитися з ними.

Згодом було організовано громадські слухання з цього питання, які мали на меті з'ясувати думку громади і перевірити, чи в правильному напрямку працює міськвиконком. Висловлені на слуханнях пропозиції, уточнення, доповнення, виправлення було проаналізовано і винесено на обговорення міської влади, яка й затвердила рішення про створення в місті Комсомольську лікарняної каси.

Це були треті громадські слухання в Комсомольську. Їх результатом стало створення громадської організації, яка нині налічує 1580 дорослих учасників та 530 їхніх дітей. 3 травня 2001 року міська лікарняна каса реалізує цільову благодійну програму лікування непрацюючих пенсіонерів у стаціонарі міської лікарні за рахунок бюджетних коштів.

²Основою для кейсу стало інтерв'ю з Валентиною Полтавець, керуючою справами Комсомольської міської ради, записане на початку 2001 року.

Громадські слухання з проблем стратегічного планування в Комсомольську: громада на сцені, влада у залі³

Громадські слухання, що відбулися 14 грудня 2001 року, були вже п'ятими в історії Комсомольська (Полтавська обл.). Міська громада мала ще раз оцінити проект стратегічного плану розвитку міста перед його поданням на сесію міськради. Показово, що на захист проекту виступала передовсім не влада, а громадяни.

Винесення цієї теми на обговорення громади Комсомольська стало підсумком півторарічної роботи близько 100 ініціаторів-комсомольчан, які безпосередньо працювали в комітетах з розробки стратегічного плану розвитку міста, а також набагато ширшого кола громадян, які направляли свої листи, відгуки, пропозиції авторам проекту та брали участь у різноманітних акціях із стратегічного планування.

Процес стратегічного планування в Комсомольську було розпочато в лютому 2000 року з ініціативи міського голови Олександра Попова. Першим кроком стало навчання місцевих громадян, які висловили бажання стати першопрохідцями й узятися за створення плану розвитку міста на справді демократичних засадах. Навчання вели фахівці Програми партнерства громад та її Центральноукраїнського регіонального навчального центру, розташованого в Черкасах. До участі в навчанні було запрошено людей різних професій, поглядів, віку. В цей же час місцеві засоби масової інформації почали пояснювати громаді важливість самого процесу стратегічного планування, необхідність стратегічного підходу до розвитку міста, а також участі громадськості для створення такого плану, який би дійсно відображав волю громади. Спочатку переконували громаду в цьому посадовці міської влади, та невдовзі цю роботу перебрали на себе громадські активісти новоствореної робочої групи стратегічного планування.

Спершу члени групи провели SWOT-аналіз, да допомогою якого було визначено сильні та слабкі сторони Комсомольська, його можливості і загрози його розвитку. Було розроблене стратегічне "бачення міста": "Комсомольськ — унікальне місто, сприятливе для життя, реалізації кращих людських можливостей, щасливого майбутнього наших дітей".

Згодом провідна ініціативна група поділилася на вісім підгруп, які більш детально стали працювати над проблемами та перспективами розвитку окремих сфер — підприємництва, житлово-комунального господарства, медицини, освіти, екології, культури, молодіжної політики, участі громадськості. В цих комітетах на громадських засадах працювали як посадові особи, так і люди, які не обіймали високих посад, але відгукнулися на заклик до участі в формуванні майбутнього свого міста. Програма стратегічного планування в Комсомольську отримала власну назву — проект "Місто моєї мрії", оскільки, на думку членів робочої групи, поняття "стратегічне планування" було недостатньо зрозумілим для людей.

Суттєвим складником у популяризації ідей проекту серед мешканців міста та з'ясування їхньої думки стали зустрічі з місцевою громадою Алана Коена, мера американського міста Итаки — партнера Комсомольська. Людям спочатку важко було відірватися від щоденних проблем і поміркувати про майбутнє свого міста, але згодом вони все ж починали називати стратегічні пріоритети розвитку. Думка людей, опитаних американським мером, збіглася з

напрацюваннями учасників групи стратегічного планування. Отож до числа пріоритетів розвитку ввійшли такі напрямки: 1) створення економічних умов та соціального середовища, сприятливих для розвитку малого і середнього бізнесу; 2) розробка та впровадження програм, спрямованих на підвищення якості життя в місті; 3) розвиток громади.

Кілька позитивних результатів — і практично негайно — приніс сам процес стратегічного планування: адже він допоміг краще розгледіти низку найбільш нагальних міських проблем, а отже, взятися за їх вирішення. Наприклад, громадяни говорили про необхідність закрити пункти прийому металобрухту, аби покласти край крадіжкам металу в місті. Зовсім закрити такі пункти не дозволяє закон, але міська влада знайшла вихід із цього становища: для розташування пунктів прийому металів було виділено окрему територію, що перебуває під наглядом правоохоронців.

Громадяни говорили про потребу поліпшити освітлення вулиць та покращити діяльність сфери охорони здоров'я — і міська влада ухвалила програму модернізації вуличного освітлення й запровадила низку інноваційних підходів у галузі медицини.

Незадовго перед громадськими слуханнями міський голова Олександр Попов, його заступники, а також активісти-учасники створення проекту плану розвитку міста провели низку зустрічей з колективами підприємств, організацій та установ Комсомольська. Звертаючись до присутніх, вони розповідали про доцільність створення стратегічного плану соціально-економічного розвитку міста, про його авторів-волонтерів, про свої напрацювання, цікавилися думкою присутніх щодо проведеної роботи. Аби краще вивчити думку загалу, присутнім запропонували заповнити анкету, в якій треба було вказати пріоритети розвитку міста й визначити пріоритетні сфери витрат з міського бюджету (остаточні результати анкетування мають бути оприлюднені місцевими засобами масової інформації ще перед розглядом проекту стратегічного плану на сесії міськради; надалі робоча група широко використовуватиме результати цього анкетування впродовж усього процесу стратегічного планування).

На громадських слуханнях велика роль відводилася доповідям громадян. Міський голова виступив лише на початку зборів, висловивши подяку громадянам-активістам і всім, хто добровільно долучився до створення проекту стратегічного плану. А далі він та інші посадові особи міста сіли в залі і разом із рештою присутніх слухали, як на захист стратегічного плану виступають його творці — вчителі, медики, екологи, комунальники... Після виступів та дискусії міський голова та інші посадовці відповіли на низку запитань.

Було багато конструктивних думок, цікавих пропозицій (приміром, стосовно того, що слід більше уваги приділяти розвитку інших галузей промисловості, аби уникнути монопрофільності, поліпшувати механізми мікрокредитування, створювати бізнес-інкубатори тощо). Народний депутат України по 149-му округу Костянтин Жеваго, який теж брав участь у громадських слуханнях, виступив на підтримку проекту стратегічного плану розвитку міста й пояснив, чому місту необхідно мати такий документ.

Проект стратегічного плану розвитку міста підготовлено, громадські слухання відбулися. Незабаром відбудеться розгляд документа на сесії міськради. Але на цьому кроку не поставлено, бо за своєю природою стратегічний план не може лишатися незмінним. У процесі реалізації його вдосконалюватимуть, змінюватимуть, доповнюватимуть. Наступний крок міської влади — розробити оперативні проекти для реалізації плану із зазначенням термінів, коштів та виконавців. Планується провести подальше навчання міських посадовців методиці стратегічного планування та створити нову структуру виконавчого комітету для ефективного виконання стратегічного плану.

З історії громадських слухань у Комсомольську

Слухання, що відбулися в місті Комсомольську в 1997 році, були перші не лише в місті, але й

у всій Україні. На них було винесено тему "Політика Комсомольської міської ради на сучасному етапі у вирішенні міських проблем, що склались у сфері життєдіяльності міста в період економічної кризи". Шляхом голосування учасники визнали дії міськради правильними, а також ухвалили звернення до депутатів обласної ради, Верховної Ради України, Кабінету міністрів, до Президента України та Вищого арбітражного суду України.

Результат слухань виявився більш ніж позитивним: громада відстояла необхідний для міста проект бюджету на 1997 рік, і протягом трьох місяців було вирішено питання про погашення п'ятимісячної заборгованості працівникам бюджетних установ. На наступні громадські слухання, які пройшли в 1998 році, було винесено звіт про виконання міського бюджету за дев'ять місяців 1998 року та питання про статут міста Комсомольська. Як наслідок, було забезпечено прозорість у плануванні і витрачанні коштів міського бюджету, а також значно підвищено вимоги до служб, причетних до його розробки. Ухвалення ж міського статуту розширило правові можливості громади у вирішенні питань життєдіяльності міста.

Результатом третіх громадських слухань, де йшлося про створення міської лікарняної каси (1999 р.), стало створення громадської організації, яка нині налічує півтори тисячі дорослих учасників та півтисячі їхніх дітей. З травня 2001 року ця каса реалізує цільову благодійну програму лікування непрацюючих пенсіонерів у стаціонарі міської лікарні за рахунок бюджетних коштів.

Четверті громадські слухання під назвою "Про громадський порядок в м. Комсомольську", які було проведено 2000 року, дали життя громадському формуванню з охорони правопорядку в місті – нині в ньому нараховується 20 волонтерів, а в лютому 2002 року буде вдвічі більше.

³При підготовці кейсу було використано матеріали Ілони Довгань, керівника підгрупи залучення громадськості Комітету із стратегічного планування (м. Комсомольськ), організації "Партнери" та Фонду Україна—США.

Кам'янець-Подільський: як виглядати центральній вулиці?⁴

Центральна вулиця — це лице міста. Міська рада Кам'янець-Подільського разом із громадською організацією — Партією відродження Кам'янець-Подільського — вирішили дізнатися думку жителів вулиці та й усього міста щодо проекту, розробленого міським відділом архітектури.

Приймаючи рішення про проведення слухань, міська влада враховувала досвід інших міст України, де реконструкція центральних ділянок міста починалася без попередження мешканців. Це викликало обурення, незрозуміння, а часом і протести як з боку громадян, так і неурядових організацій, які вважали, що влада руйнує історичний центр міста. Такі непорозуміння, наприклад, виникли в Бердянську, коли працівники комунальних служб почали зрізати старі й хворі дерева на центральному бульварі міста, таке відбувається й у столиці України — місті Києві, громада якого так ніколи й не побачила остаточний макет реконструкції майдану Незалежності.

У Кам'янець-Подільському влада вчинила по-іншому. Громадські слухання з питань реконструкції центральної частини міста — вулиці Соборної — було проведено наприкінці травня 2001 року. Ще за п'ять місяців до події на загальних зборах Партії відродження Кам'янець-Подільського міський голова Олександр Мазурчак заявив, що реконструкцію цієї вулиці не буде розпочато доти, доки громада не висловить своїх зауважень щодо проекту. Міська влада вважала, що реконструкція мусить бути проектом не тільки і не стільки міськвиконкому, як усіх мешканців міста.

У міськвиконкомі доручили організацію громадських слухань керуючому справами.

Слухання було вирішено організувати під відкритим небом, безпосередньо на вулиці Соборній. Оголошення про мету і час проведення заходу було оприлюднено в газетах і по місцевому радіо. На кожному будинку центральної вулиці також було розклеєно оголошення про проведення слухань із запрошенням прийти і висловити свою точку зору.

На збори прийшли не тільки мешканці вулиці Соборної, але й усі зацікавлені в збереженні і розвитку історичного центру міста громадяни. Зібралось й багато депутатів місцевої ради. Треба сказати, що в Кам'янець-Подільському працює педагогічний інститут з дуже сильним складом історичного факультету, так що незалежних експертів на слуханнях теж не бракувало.

Ведучим на зборах був сам міський голова. Після того як пішов дощ, дискусію було перенесено до зали міськвиконкому. Там на великому столі було встановлено макет реконструкції. Міський відділ архітектури захищав своє бачення майбутнього центральної вулиці. Учасники слухань ставили запитання як до розробників проекту, так і до представників місцевої влади. Повністю захистити проект міським архітекторам не вдалося через внесення громадянами багатьох слушних поправок і зауважень.

Громадські слухання закінчилися тим, що міський голова підписав протокольне доручення відділу архітектури про узгодження тих питань, на які архітектори не змогли дати прийнятної відповіді або ж не змогли аргументовано довести правильність своєї позиції. Всі ці питання було пізніше узгоджено.

На слуханнях були особи, котрі вели протокол зборів, який нині знаходиться в міськвиконкомі.

"Чого вдалося досягти? — розмірковує секретар ради Сергій Бабій. — Розуміння в людей. Сьогодні, коли міська влада розпочала реконструкцію і під вікнами мешканців загарчали екскаватори, вони не виходять на вулицю із здивуванням: "А що це тут робиться?" Навпаки, мешканці, що проживають у зоні будівництва, переконують інших, що врешті-решт після реконструкції місто буде виглядати кращим, ніж воно є зараз".

⁴ В основу кейсу було покладено інтерв'ю із секретарем Кам'янець-Подільської міської ради Сергієм Бабієм, записане в липні 2001 року.

Громадські слухання у Бердянську⁵

У місті Бердянську започатковано традицію проведення щомісячних громадських слухань з актуальних питань життєдіяльності міста: поліпшення комунальних послуг, розвитку бізнесу. Метою слухань є інформування громадськості про ті чи інші проблеми життя міста. Усі бажаючі можуть прийти послухати і внести свої пропозиції щодо шляхів вирішення проблем, які обговорюються.

Ініціатором проведення слухань окрім міськвиконкому виступає громадсько-політична організація "Бердянськ — наш спільний дім", яка об'єднала більшу частину партій і благодійних організацій міста.

Підготовка до слухань починається з інформування громадськості про майбутні громадські слухання через радіо, пресу, телебачення. Про перелік заходів і час їх проведення повідомляється в місцевій газеті "Південна зоря".

Слуханнями займається загальний відділ міськвиконкому. Фахівці відділу аналізують, що вже було досягнуто в даному напрямку, готують доповіді головних доповідачів, проводять роботу з депутатами, розробляють програми.

Самі слухання відбуваються в досить стандартному середовищі — малому залі міського

палацу культури, де є президія і глядацький зал. У президії крім виступаючих сидять представники організації "Бердянськ — наш спільний дім". Як правило, на захід збирається близько 200—300 осіб. Веде засідання зазвичай міський голова.

На перших слуханнях з бюджету були присутні 400 громадян. Учасниками цих слухань були представники міських закладів системи охорони здоров'я, освіти, депутати міської ради, лідери громадських організацій, підприємці. Їм було запропоновано ознайомитися з інформацією про фінанси міста, про ресурсну базу, що її має в своєму розпорядженні міська влада, висловити свої думки з приводу важливих міських проблем та висунути конструктивні пропозиції.

Після того як із коротким привітальним словом виступив міський голова Бердянська Валерій Баранов, проект міського бюджету в постатейному викладі представив перший заступник мера Віктор Кулібаба.

Слуханням передувала велика підготовча робота. За рішенням міського голови було засновано робочу групу, яка мала заслуховувати звіти керівників місцевих бюджетних установ про те, як було витрачено виділені їм кошти в 2000 році і як вони планують підвищити ефективність використання коштів у 2001 році (слід зауважити, що група з такими функціями була створена в Бердянську вперше).

Аби якнайповніше поінформувати громадян про проект бюджету на 2001 рік і про підходи, застосовані до його формування, місцеві засоби масової інформації опублікували ряд матеріалів, підготовлених міськими посадовими особами, зокрема статті першого заступника міського голови Віктора Кулібаби та начальника міського фінансового управління Анатолія Абросимова.

У результаті проведеної роботи місто отримало змогу вдосконалити механізм розподілу коштів, переорієнтувавши деякі свої фінансові потоки, що дозволило усунути зайві ланки з процесу розподілу та покласти на реципієнтів більшу відповідальність за те, як витрачаються бюджетні гроші.

⁵ В основу кейсу було покладено інтерв'ю з Іриною Бокатою, спеціалістом відділу соціально-економічного розвитку і зовнішньоекономічних зв'язків міськвиконкому міста Бердянська Запорізької області.

Кам'янець-Подільський: залучення громадян до бюджетного процесу

Організуючи громадські слухання з питань бюджету, міська влада прагнула забезпечити краще інформування громади, а також дізнатися про думку якомога більшої кількості мешканців міста про проект бюджету міста та врахувати їхні зауваження. Працівники управління економіки міськвиконкому опублікували брошуру, в якій було наведено основні показники виконання бюджету міста в 2000 році, та оприлюднили проект бюджету на 2001 рік. Таким чином, на час проведення слухань усі зацікавлені мали достатньо інформації про специфіку місцевого бюджету.

На подив організаторів, у залі, де було призначено засідання, зібралися 250—300 громадян. "Ми прогнозували, що прийде людей п'ятдесят і вірили, що це непогано як на перший раз", — ділиться враженнями один з організаторів. Оголошення про громадські слухання розповсюджувалися через засоби масової інформації і під час інших зустрічей.

Крім того, зусиллями Партії відродження Кам'янець-Подільського до бюджетного процесу було залучено науковий потенціал міста. У Кам'янець-Подільському працює низка навчальних закладів, зокрема державний педагогічний університет. Група соціологів цього

закладу розробила анкету, котра мала на меті дослідити думку громади щодо пріоритетних статей міського бюджету. Ця ж група провела опитування й обробила його результати. Слід зазначити, що були опитані не лише безпосередні учасники громадських слухань, які зібрані у міському Будинку культури, але й велика кількість кам'янчан на підприємствах, в установах, навчальних закладах міста тощо. Дослідження, що охопило найрізноманітніші соціальні групи міського населення — лікарів, науковців, педагогів, державних службовців, робітників, підприємців, пенсіонерів, домогосподарок, безробітних, працівників культури, керівників підприємств, учнівську та студентську молодь, — тривало два тижні, і за його результатами вдалося з'ясувати соціальні сподівання та виявити пропозиції всіх категорій громадян стосовно пріоритетних напрямків використання коштів міського бюджету. Попри чималі розбіжності точок зору, виявлені в представників різних соціальних груп, дослідження чітко вказало на загальнозначущі пріоритети у формуванні бюджету.

Цікаво, що деякі результати цього дослідження виявилися для міської влади несподіваними. Наприклад, громадяни не підтримали намір міської влади щодо спорудження тролейбусної лінії — на їхню думку, цей проект не є економічно вигідним для міста. Те саме можна сказати й про реакцію респондентів на пропозицію міської влади щодо облаштування в місті парку з атракціонами для приваблення туристів. Кам'янчани погоджуються на такі бюджетні витрати лише за умови, що спершу буде облаштовано й відремонтовано всі місця відпочинку та ігрові майданчики, котрі вже існують у місті. Найбільш пріоритетними статтями бюджетних витрат, на думку громадян, мають бути охорона здоров'я, освіта, благоустрій міста та ремонт доріг. Найнижчий рейтинг мають такі статті, як організація відпочинку, спорт та будівництво тролейбусної лінії. Завдяки цьому дослідженню міська влада не лише змогла ознайомитися з позицією громади, але й отримала чимало пропозицій, часом цілковито несподіваних, щодо можливих джерел бюджетних надходжень.

Слухання відкрив міський голова Олександр Мазурчак: "Люди повинні знати про цілісну структуру формування міського бюджету. Це основний документ, за яким місто живе цілий рік. Ми віримо, що це бюджетне слухання мусить бути проведено перед прийняттям обласного і державного бюджетів. Таким чином ми уточнюємо нашу стратегію на проект, який ми подаємо до області і Верховної Ради. Крім того, слухання надають можливість депутатам міської ради і мені, міському голові, зрозуміти, чи правильну бюджетну стратегію ми обрали".

Під час слухань організатори розповсюджували анкету, де учасники могли висловити свою точку зору на те, якими мусять бути пріоритетні бюджетні витрати. Кожен з присутніх отримав матеріали з графіками і таблицями, що допомагали краще осягнути складнощі фінансового процесу. Міські службовці, які брали слово на цьому засіданні, теж спиралися на ці графіки і таблиці. Приблизно половина учасників слухань заповнила і повернула анкети. Ім'я та прізвище вказувати було не обов'язково, проте приблизно 80% надали таку інформацію, продемонструвавши відкритість своїх поглядів.

Важливо відзначити, що результати дослідження і громадських слухань, які було оформлено у вигляді звіту, було запропоновано для ознайомлення депутатам міської ради перед сесією з питань бюджету. "На основі цього депутати могли перевірити, наскільки їхні пропозиції до бюджету збігаються з тим, чого насправді хочуть люди", — зазначив секретар ради Сергій Бабій. Крім того, про ці висновки докладно інформували населення й місцеві засоби масової інформації.

Черкаси: битва за бюджет⁶

Практика проведення громадських слухань зародилась у Черкасах у 1998 році. Дуже швидко слухання перетворилися на гострий інструмент "бюджетних воєн" між місцевою владою і обласною державною адміністрацією. У лютому 1998 року міський голова Володимир

Олійник зібрав представників територіальної громади, запропонувавши їм обговорити можливі видатки і доходи міського бюджету та виробити колективне звернення до обласної адміністрації з проханням зробити бюджет Черкас бездотаційним. Тоді місту було залишено 100% прибуткового податку. Сталося це перед тим, як було затверджено бюджет області, а відтак міська влада мала можливість змінити параметри майбутнього бюджету на користь Черкас.

1999 року місто організувало широку інформаційну кампанію, приводом до якої стала несправедливе, з точки зору городян, ставлення державної адміністрації обласного центру до питання формування міського бюджету. Громадські слухання на цю тему було проведено 24 лютого. До участі в них організатори запросили представників різних політичних сил, народних депутатів, депутатів міської ради. Виступили тут також міський голова і начальник міського фінансового відділу. В результаті тиску з боку громади обласна адміністрація прийняла рішення про виділення місту Черкаси дотації в розмірі 9 мільйонів гривень.

Нині громадські слухання з питань бюджету проводяться в Черкасах щомісячно. На нараді із заступниками міського голови виробляється концепція проведення чергових громадських слухань, формується пакет питань, які мусять бути висвітлені, складаються звернення до громадськості. Голова дає керівнику прес-служби міськвиконкому тези, план проведення громадських слухань, окреслює їхню мету, а той разом із фінансовим управлінням формулює саме звернення.

До організаційного забезпечення цього заходу залучено спеціалістів управління організаційно-кадрової та контрольної роботи, які здійснюють протокольне забезпечення і ведуть реєстрацію учасників. Фінансове управління здійснює аналітичне забезпечення: готує слайди, діаграми, таблиці, які відображають динаміку розвитку бюджетних процесів. А звіт за попередній місяць публікується в місцевій газеті "Місто" повністю.

Громадські слухання обов'язково мають узагальнюючу частину: голосування по пропозиціях, що надійшли, та висновок міського голови. Результати голосування у вигляді сформованої резолюції направляються до конкретних відділів міськвиконкому.

Слухання проводяться в кінотеатрі. Нещодавно організатори встановили тут кафедру на одному рівні із залом – аби бути ближче до людей.

Щоправда, за практикою проведення громадські слухання в Черкасах поки що дуже схожі на розширені партійно-звітні збори і навіюють спогади про часи існування СРСР. Особливо гостре "ностальгічне" почуття виникає при погляді на працівників бюджетної сфери, примусово знятих з робочих місць і відправлених на слухання. За визнанням одного з організаторів, громадські слухання в місті поки що нагадують збори з "обговорення поточного моменту". Така практика призводить до того, що присутні на слуханнях "представники робітничих колективів" не доносять до своїх колег отриману інформацію.

Відтак починаючи з 2000 року спостерігається тенденція до зниження рівня участі мешканців міста в громадських слуханнях.

⁶ При підготовці кейсу було використано інтерв'ю з керівником прес-служби Черкаського міськвиконкому Тетяною Немченко, записане в 2001 році.

Новий Розділ⁷

Місто Новий Розділ на Львівщині належить до так званих монопрофільних міст, які зростали в затінку підприємств-гігантів. Це місто районного значення з населенням близько 20 тисяч виросло навколо Новороздольського сірчаного комбінату (Роздольське державне гірничо-хімічне підприємство "Сірка"). Економічна криза гіганта добувної промисловості

катастрофічно позначилася як на життєвому рівні громадян, так і на стані міського господарства. Сьогодні комбінат ледве животіє, велика кількість мешканців виїхала за межі країни в пошуках заробітків. У громаді панує апатія і зневіра.

Міський голова Нового Роздолу Святослав Васильович Ключник, який має авторитет у громади, керує містом уже третю каденцію, але брак матеріальних та фінансових ресурсів не дає змоги хоч скільки-небудь покращити економічну ситуацію та підняти на ноги сферу комунальних послуг.

Одним із пріоритетів діяльності міської влади є співпраця з громадою. У місті накладом у 1500 примірників видається газета "Вісник Розділля" (власник — міська рада), яка регулярно інформує громадян про справи громади.

Одним із нововведень в управлінні містом стали громадські слухання. Ініціатива проведення слухань виходила безпосередньо від міського голови. Підставою для цього стала глибоко усвідомлена міським головою необхідність наблизити владу до громадськості, зробити її більш відкритою, залучити потенціал громади до вирішення проблем міста.

До цього часу міська влада функціонувала згідно з узвичаєним баченням моделі управління: достатність бюджетних коштів дасть можливість вирішити всі проблеми силами самого міськвиконкому, його підрозділів і підпорядкованих йому закладів, установ та організацій. Та впродовж 1993—1994 років між місцевою владою і громадськістю вибухнула низка конфліктів, пов'язаних з екологічними та етичними проблемами (виконком ініціював будівництво фабрики верхнього спортивного трикотажу на території старого цвинтаря), а також із питанням водопостачання (власником міського водогону було ВО "Сірка", яке задля нарощення потужностей подачі води планувало прокласти додаткову гілку водогону від с. Стільсько). У с. Стільсько на той час виявили старе городище білих хорватів, тож і було вирішено відкрити там історично-заповідну зону.

Спроби організації діалогу з громадою до цього часу виливались у стихійні зустрічі в громадських місцях, як правило, в неділю, для чого в людних місцях просто вивішувались оголошення.

Перші громадські слухання на тему "Комунальні послуги для населення міста. Сучасний стан і перспектива їх покращання" було проведено в грудні 2000 року. Підготовка до цих слухань розпочалася в жовтні. Впродовж цього періоду відбувалися тривалі консультації міського голови з членами міськвиконкому і депутатськими комісіями міської ради (до складу міськради входять усього 39 депутатів, які працюють у восьми комісіях). Після отримання підтримки з боку депутатів було створено дорадчий комітет та призначено відповідального за проведення слухань — секретаря ради В. Сапріянчука. Загалом було проведено три засідання дорадчого комітету. Перший проект розпорядження міського голови про проведення громадських слухань був підготовлений ним особисто в листопаді 2000 року з урахуванням позицій членів дорадчої комісії.

Слухання відбулися 12 грудня в Народному домі "Просвіта" (це міський осередок культури). На них були присутні близько 500 представників громади. Представники комунальних служб міста надали громадянам вичерпну інформацію про стан інженерного обладнання та оприлюднили результати аналізу стану оплати за надані комунальні послуги. Основні пропозиції від громадян зосереджувалися на вимозі включати в договір про надання комунальних послуг критерії їх якості.

Перші слухання засвідчили безумовну корисність безпосереднього спілкування влади і громади, а відтак було вирішено зробити їх регулярними. Другі слухання на тему "Причини зростання рівня правопорушень та злочинності серед молоді міста. Можливості влади, правоохоронних органів та громадськості у профілактиці правопорушень" було проведено 28 лютого 2001 року. Нині готуються громадські слухання на тему "Створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та їх переваги в організації утримання житлових

будинків і надання комунальних послуг".

⁷За інформацією Львівського регіонального навчального центру Програми партнерства громад.

Вулиця Шевченка у Нью-Йорку⁸

Боротьба українців Нью-Йорка за збереження назви вулиці Тараса Шевченка стала прикладом того, як можна відстоювати права громади в американській системі управління. Вулиця Тараса Шевченка в Нью-Йорку — це невеликий провулок між Шостою і Сьомою авеню, що простягається від української церкви Святого Юри до будівель академічної установи — університету Куперівської спілки. Вулиця отримала свою назву в 1978 році під тиском численної української громади американського мегаполіса.

У січні 2001 року представники Куперівської спілки звернулися до влади Нью-Йорка з проханням перейменувати вулицю. Ця звістка викликала хвилю протестів серед української громади.

Громадські слухання в справі було призначено на 11 квітня 2001 року в приміщенні місцевого будинкового комітету. З числа присутніх на слуханнях представників українських організацій було сформовано Комітет за збереження вулиці Шевченка (КЗВШ). До його складу ввійшли Український конгресовий комітет Америки, Україно-американська координаційна рада, Церква Святого Юри, Український музей та інші.

Новостворений комітет видав і розповсюдив тисячі листівок, опублікував багато прес-релізів, оприлюднив чимало інтерв'ю, провів збір підписів тощо. Комітет також став співорганізатором Спілки за збереження Іст-Вілледжа, куди ввійшли громадяни та організації, стурбовані перебудовною лихоманкою в цьому районі Нью-Йорка.

Розпочавши акції протесту проти перейменування вулиці Шевченка, члени комітету дізналися про масштаби планів Куперівської спілки. Перейменування було лише вершиною айсберга. Куперівська спілка разом із відділом міського планування Нью-Йорка плекала грандіозні плани щодо перебудови всього мікрорайону. Неприємною новиною стало усвідомлення того, що відділ міського планування разом із Куперівською спілкою вводив жителів району в оману, не надаючи їм повної інформації про свої справжні наміри.

У їхні наміри входило не тільки викорінення імені Тараса Шевченка з карти міста, але й зміна всього порядку забудови (так званого зонального), що не дозволяє будівництва будинків певної висоти у цій частині міста, якщо вони блокують сонячне світло.

Бурхлива реакція українців на ці перспективи змусила будинковий комітет створити спеціальну комісію для вивчення точок зору обох сторін конфлікту. Комісія стала посередником у переговорах між Комітетом за збереження вулиці Тараса Шевченка і Куперівською спілкою. Переговори ще не завершено, проте комітет має надію, що Куперівська спілка змінить свою точку зору. Комітет вимагає від цього закладу відкликати свою пропозицію щодо перейменування вулиці.

Далі ми наводимо приклад листівки із закликом до місцевих жителів прийти на громадські слухання. На цій листівці також подано кольорову карту з детальним описом того, як можна доїхати до приміщення, де будуть проводитися слухання.

Заклик до української громади

Університет Куперівської спілки мусить офіційно представити перед владою міста Нью-

Йорка на так званих "відкритих слуханнях" свої плани розбудови околиць Астор плейс та площі Тараса Шевченка.

У цьому зв'язку звертаємося до української громади із закликом узяти активну участь у т. зв. "відкритих слуханнях" та дієво довести, що наша громада не дозволить Куперівській спілці зневажати свої права і боротиметься за збереження площі Тараса Шевченка і нашого округу. Не вірте, що Куперівська спілка відмовилася від своїх планів щодо вулиці Тараса Шевченка.

Тож усі на відкриті слухання, що відбудуться в середу, 31 жовтня 2001 року, о 10-й годині ранку за адресою: вул. Вашингтона, 2, кім. 1980.

Комітет за збереження вулиці Т. Шевченка спільно зі Спілкою за збереження Іст-Вілледжа

Адреса Комітету за збереження вулиці ім. Т. Шевченка:

Український народний дім
Друга авеню, 140—142
Нью-Йорк, Нью-Йорк, 10003
src@brama.com
www.shevchenkoplace.org

Як їхати на відкриті слухання, які відбудуться в середу, 31 жовтня 2001 року, о 10-й годині ранку за адресою: вул. Вашингтона, 2, кім. 1980:

Якщо ви плануєте виступити, слід приїхати принаймні за півгодини перед початком слухань, щоб записатися до списку промовців.

З українського Давнтавна можна їхати метро або автобусом.

1. На метро треба їхати шостою лінією до станції "Бруклінський міст – міська ратуша". Тут слід пересісти на експрес № 4 або 5 і проїхати три зупинки до Боулінг Грін, піднятися ескалатором на площу Беттері, а далі пройти повз перший півблок до вулиці Вашингтона. Тут слід повернути праворуч. Другий будинок зліва буде № 2 по вулиці Вашингтона. Треба піднятися ліфтом на 19-й поверх, де знаходиться кімната 1980.

2. Якщо їхати автобусом М—15, котрий іде по Другій авеню до Саут Феррі, то треба вийти на останній зупинці (Саут Феррі), пройти повз 5 малих блоків (4—5 хвилин) на північ і прямувати весь час повз парк Беттер аж до вулиці Вашингтона. Так ви вийдете до другого великого скляного будинку від рогу – це і буде № 2 по вулиці Вашингтона.

* * *

Петиції Комітету за збереження вулиці Тараса Шевченка

Березнева петиція 2002 року

**Петиція проти пропозиції щодо знесення
меморіального будинку Абрама С. Х'юїтта,
внесеної організацією Куперівська спілка**

*До міської управи третього округу,
Комісії з міського будівництва,
голови Манхеттенського округу,
Ради міста Нью-Йорка*

Куперівська спілка пропонує знести двоповерховий будинок, розташований між Шостою і Сьомою авеню на площі Тараса Шевченка. Цей будинок було збудовано 1912 року на земельній ділянці, що належить місту Нью-Йорку. Будинок було здано в оренду Куперівській спілці на 99 років з правом подовження. Будинок розташований навпроти української церкви

Святого Юри, спорудженої в традиційному візантійському стилі. Поблизу цієї церкви розміщено також українську школу та інші заклади. Українська церква відіграє активну роль у житті місцевої громади понад 100 років.

Куперівська спілка пропонує знести орендований у міста будинок і збудувати на його місці новий дев'ятиповерховий навчальний корпус, висота якого дорівнюватиме висоті шістнадцятиповерхового житлового будинку. Це позбавить церкву і школу будь-якого сонячного світла і закrije доступ до нового українського музею на Шостій авеню.

Пропозиція Куперівської спілки зневажає історичну спадщину української громади Нью-Йорка. Ми звертаємося до Вас з вимогою перевірити, чи відповідає запропонований навчальний корпус: 1) реєстру історичних пам'яток штату Нью-Йорк; 2) національному переліку історичних пам'яток; 3) переліку історичних місць міста Нью-Йорка. Ми вимагаємо не дозволяти здійснення проекту Куперівської спілки щодо знесення існуючого будинку.

Стукайте — і вам відчинять. Далі — приклад того, як Комітет за збереження вулиці Тараса Шевченка повідомляє місцевим жителям, до яких органів міської влади слід звертатись і як правильно писати скарги.

Що ти можеш зробити?

- Напиши листа до представників місцевої влади (адреси і зразки листів дивись нижче).
- Підпиши петицію, яку розповсюджують на твоїй ділянці.
- Скопіюй копію петиції і допоможи комітету зібрати підписи.

Приклади звертання

Для всіх мешканців Нью-Йорка:

Шановному Пітеру Ф. Валлоне,
спікеру Нью-Йоркської міської управи
Бродвей, 250
Нью-Йорк, Нью-Йорк, 10007
Міському голові Рудольфу В. Джиліані
міська ратуша
Нью-Йорк, Нью-Йорк, 10007

Тільки для мешканців Манхеттена:

Шановній С. Вірджинії Філдс,
голові Манхеттенського округу
Перша центральна вул., 19-й поверх
Нью-Йорк, Нью-Йорк, 10007

Тільки для жителів Іст-Вілледж:

Шановній Маргариті Лопес,
члену Нью-Йоркської міської управи
Перша авеню, 237, пом. 405
Нью-Йорк, Нью-Йорк, 10003

Для всіх жителів Нью-Йорка:

Шановній Хілларі Родхем Клінтон
Третя авеню, 780, пом. 2601
Нью-Йорк, Нью-Йорк, 10017

Тел.: (212) 688—6262
Факс: (212) 688—7444

Шановному Чарльзу Е. Шумеру

Третя авеню, 757, пом. 17—02
Нью-Йорк, 10017

- Напиши листа керівникам Куперівської спілки з вимогою скасувати рішення про будівництво нового навчального корпусу. Будівництво будинку негативно вплине на Іст-Вілледж та українську громаду.

Поштова адреса:

Куперівська спілка за розвиток науки та Куперівське товариство митців

Нью-Йорк, Нью-Йорк, 10003—7120
Тел.: (212) 353—4000

Управляючому Джорджу Дж. Кемпбеллу

Президенту Ронні Денесу

Віце-президенту з надзвичайних справ Сибіл Френсис

Спеціальному помічнику президента та секретареві комітету попечителів Роберту Е. Хоуксу

Віце-президенту з господарчих справ та скарбникові

Луїзі Бейкеш

Помічникові секретаря Елеанор Баум

Директорові інженерної школи Альберта Неркена Ричарду Боурі

Голові комісії з прийому та запису Джону П. Харрингтону

Декану факультету гуманітарних та соціологічних наук Лінді Лем'єш

Студентському деканові Роберту Риндлеру

Директору школи мистецтв Ентоні Відлеру

Виконавчому директорові архітектурної школи Ірвіну С. Ченінгу

⁸ Кейс укладено на основі інформації інтернет-сторінки brama.com

Громадські слухання на екологічні теми⁹

Закриття Чорнобильської АЕС стало тією визначальною подією, що привернула увагу до критичного стану енергосистем України.

Будівництво другого блоку Хмельницької АЕС потужністю 1000 МВт із використанням реактора радянського зразка В—320 розпочалось у 1985 році, а четвертого блоку Рівненської з використанням аналогічної реакторної установки — у 1986 році.

Після Чорнобильської катастрофи в Україні розгорнувся потужний антиядерний рух, під впливом якого Хмельницька обласна рада заборонила добудову трьох блоків ХАЕС.

Результатом антиядерних протестів став п'ятирічний мораторій на будівництво нових блоків АЕС, введений Верховною Радою УРСР 2 серпня 1990 року.

Однак через відсутність концепції розвитку енергетики України та кризи в паливозабезпеченні теплоелектростанцій уже 23 лютого 1993 року під тиском атомного лобі, Держкоматому та штучно розгорнутої кампанії у ЗМІ Верховна Рада скасувала згаданий мораторій. Наслідком подібних рішень стала добудова шостого енергоблоку Запорізької АЕС.

20 грудня 1995 році держави Великої сімки, Європейська комісія та Україна підписали Меморандум про взаєморозуміння. Він передбачав закриття ЧАЕС до 2000 року та готовність Великої сімки подати Україні комплексну фінансову допомогу для реалізації проектів у сфері

енергетики. Усі проекти мали ґрунтуватися на критеріях щонайменшої вартості. Добудова ХАЕС—2/РАЕС—4 є лише одним із проектів комплексної інвестиційної програми обсягом у \$2,5 млрд. у вигляді кредитів.

При підписанні меморандуму як основні інвестиційні проекти розглядалися побудова парогазової станції у м. Славутичі (концерн АВВ) і модернізація теплоелектростанцій, що працюють на вугіллі ("Сименс"). Проте остаточним проектом стала добудова ХАЕС—2/РАЕС—4, оскільки це задовольняло як потужні західні та російські інтереси, так і інтереси українського ядерного лобі.

У 1996 році без жодних обговорень із громадськістю, без будь-яких економічних обґрунтувань та експертиз, причому з порушенням регламенту, Верховна Рада України ухвалила Національну енергетичну програму до 2010 року (НЕПУ—2010). НЕПУ—2010 й досі не оприлюднена, оскільки вона безпідставно віднесена до категорії документів "для службового користування". Ця програма передбачає добудову 2—4-го блоків Хмельницької АЕС та 4-го блоку Рівненської АЕС.

З 1995 року фінансування проекту ХАЕС—2/РАЕС—4 велося за рахунок атомного відомства та державного бюджету. З 1 січня 1998 року було введено десятивідсоткову тарифну надбавку за спожиту електроенергію, кошти від якої мали бути спрямовані на добудову ХАЕС—2/РАЕС—4.

Оскільки розроблені в 80-ті роки проекти добудови ХАЕС—2/РАЕС—4 не відповідають сучасним нормам ядерної безпеки, здійснення цього проекту за участю західних інвесторів передбачало розробку нового проекту добудови та модернізації цих блоків. З 1995 року вартість добудови ХАЕС—2/РАЕС—4 за проектом модернізації коливалася від \$722 млн. до \$1900 млн., а сьогодні вона складає \$1480,6 млн.

1. Сіверськодоонецьк Луганської області

Сіверськодоонецька екологічна асоціація "Зелений світ" звернулася до місцевої адміністрації з пропозицією провести громадські слухання з приводу проекту ХАЕС—2/РАЕС—4.

Міськвиконком відповів: "У зв'язку з віддаленістю 2-го блока Хмельницької та 4-го блока Рівненської АЕС проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії виконком вважає недоцільним".

Усвідомлюючи, що міськвиконком має багато інших життєво важливих проблем, "Зелений світ" вирішив перебрати ініціативу на себе і провести громадські слухання самостійно — відповідно до ст. 50 Конституції України.

Інформацію про проведення слухань було опубліковано в 20-му номері газети "Акцент" накладом у 3000 примірників. Усі мешканці міста запрошувалися взяти участь у слуханнях. У тому ж само номері газети повідомлялося про можливість отримання комплекту документів про проект.

Виступити на слуханнях було запрошено представника "Енергоатому", начальника відділу екології виконкому В. Українського, голову Луганської обласної організації "Зелений світ" В. Денщика, кореспондентів кабельного телебачення і газети "Акцент", представника луганської організації Всеукраїнської екологічної ліги.

"Енергоатом" на запрошення не відреагував, представники виконкому і В. Денщик не змогли прибути з поважних причин, а от кореспонденти та представник ВЕЛ з Луганська були присутні.

На слуханнях був зареєстрований 41 учасник. Після обговорення наданих "Енергоатомом" матеріалів проекту учасники слухань, взявши до уваги ситуацію з невиплатою зарплатні на АЕС і низьку виробничу дисципліну в будівельному комплексі, дійшли висновку, що

реалізація проекту ХАЕС—2/РАЕС—4 неминуче призведе до неприпустимо високої загрози виникнення серйозних аварій. Більш того, компенсуючи закриття Чорнобильської АЕС блоками ХАЕС—2/РАЕС—4, Україна не виграє в ядерній безпеці, зате ще й буде вимушена заплатити за це екологічно неефективне рішення понад мільярд доларів.

Учасники слухань закликали уряд України, "Енергоатом" та ЄБРР відмовитися від реалізації проекту ХАЕС—2/РАЕС—4. Резолюцію було надіслано до "Енергоатому".

2. Ізяслав Хмельницької області

Ізяслав розташований менш ніж у 30 кілометрах від ХАЕС, тому громадські слухання, що відбулися тут 4 грудня 1998 року, викликали значне зацікавлення у громадськості. Участь у зборах взяло близько 250 осіб. Ініціатором слухань виступило місцеве жіноче товариство на чолі з Надією Кравчук, завідувачкою дитячого садка заводу "Харчомаш".

Здебільшого говорив тут і відповідав на запитання директор Хмельницької АЕС Микола Дудченко. Було поставлено багато запитань про соціально-економічну компенсацію за додатковий ризик від АЕС, яка передбачена Законом України "Про використання атомної енергії". Водночас виникали й інші запитання: чи достатньо в річці Горинь води для охолодження двох блоків, чи була проведена державна екологічна експертиза проекту добудови, скільки енергії з України продається за кордон, чому населення відключають від електропостачання за неплатежі підприємств, чим можна пояснити масові захворювання щитовидної залози у дітей тощо.

Переважна більшість учасників ухвалили таку резолюцію: "Заслухавши інформацію директора Хмельницької АЕС з питання добудови другого блоку ХАЕС та виступи учасників слухань у даному питанні, враховуючи складну фінансову ситуацію в країні, яка призведе до значних труднощів з поверненням кредитів, проблему неплатежів за спожиту електроенергію, відсутність заходів безпеки, низький рівень безпеки в регіоні існуючих АЕС, відсутність контрольно-виміральної системи, а також відсутність розробок щодо переробки і поховання відходів діючих реакторів, вкрай незадовільний соціальний захист населення 30-кілометрової зони, збори громадян постановляють: виступити проти добудови другого блоку Хмельницької АЕС".

До складу президії цих слухань ввійшли і представники місцевої влади: мер міста Ізяслава Ігор Джерджера, заступник голови Ізяславської районної ради Микола Рижик і заступник глави райдержадміністрації Леонід Франко. Підписав резолюцію тільки І. Джерджера. М. Рижик та Л. Франко ставити свої підписи відмовилися, не пояснивши мотивів.

На слуханнях було висловлено пропозицію відновити малу Ізяславську ГЕС, гребля якої збереглася в центрі міста, але без необхідного обладнання (цю пропозицію до резолюції включено не було). Мер Ізяслава наполегливо працює над цією проблемою, шукає фахівців і кредит для проекту реконструкції ГЕС та придбання обладнання.

⁹Сергій Федоринчик. Доповідь Коаліції за енергетичну безпеку, поінформованість та права громадян.

Громадські слухання допоможуть бізнесменам

На фоні святкувань шевченківських роковин не надто помітно пройшла важлива для Львова подія — громадські слухання з питань регулювання підприємницької діяльності. Це нова ініціатива Асоціації роботодавців Львівської області та Центру підтримки бізнесу "НьюБізнет". Подібні слухання відтепер проводитимуться регулярно, порушуючи наболілі для підприємців питання оподаткування, ліцензування, реєстрації бізнесу, діяльності контрольно-

дозвільних служб тощо.

Громадські слухання — практика, поширена у світі для вирішення проблем місцевого самоврядування, — надають насамперед можливість донести до органів влади думку громади щодо того чи іншого питання суспільного життя. Крім того, подібні акції дозволяють здійснювати контроль за виконанням владою взятих на себе зобов'язань перед громадою, а отже, зробити процес управління насправді прозорим і демократичним.

Покращити підприємницький клімат може лише громада, люди, зацікавлені в таких змінах. У цьому сенсі ми, даруйте, ніколи не діждемося свого Вашингтона. Саме ця думка була наскрізною на перших громадських слуханнях, присвячених проблемам ресторанно-готельного бізнесу — центральній складовій успішного розвитку туристичної індустрії.

Про потреби цієї пріоритетної для нашого міста галузі "Поступ" уже неодноразово писав, тож повторюватися потреби немає. Їх чимало, і більшість із них, на жаль, виходять за межі компетенції міських органів влади. На жаль, оскільки нинішня каденція міської ради достатньо прогресивна та прагматична, щоб вести діалог з представниками бізнесу, не забувати про стратегічні пріоритети розвитку нашого міста попри вічно дефіцитний бюджет. Це засвідчила й присутність та активна участь у громадських слуханнях багатьох представників місцевої влади, зокрема заступника мера міста Валерія П'ятака (сам Василь Куйбіда не зміг прибути на перші слухання у зв'язку з урочистою церемонією в Оперному).

На затвердження виконкому має піти проект зниження готельного збору з 20% до 10%, причому від моменту затвердження нормативного акта на сесії міськради половина збору йтиме на розвиток готельного бізнесу: рекламу Львова як туристичного центру, створення інформаційних центрів для туристів тощо. Проте лише самі бізнесмени, об'єднуючись в асоціації, можуть лобювати свої інтереси в Києві, у Верховній Раді. Громадські слухання — вдалий крок до такої консолідації.

ДОДАТКИ

Додаток 1

РЕЗОЛЮЦІЯ

**громадських слухань у м. Комсомольську
16 листопада 2000 р.**

"Про громадський порядок у м. Комсомольську"

Розглянувши й обговоривши питання стосовно криміногенної ситуації в місті, заслухавши інформацію керівників правоохоронних органів, а також беручи до уваги пропозиції делегатів громадських слухань, **вирішили:**

1. Роботу міського відділу внутрішніх справ із забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їхніх прав і свобод, попередження правопорушень та їх припинення, охорони й забезпечення суспільного порядку, виявлення і розкриття злочинів, захисту власності від злочинних зазіхань визнати недостатньою.
2. Погодитися з пропозицією про створення громадських формувань по охороні громадського порядку в місті.
3. Доручити виконавчому комітетові міськради узагальнити й проаналізувати зауваження, висловлені на слуханнях, та винести їх на розгляд чергової сесії міської ради.
4. Звернутися до керівників підприємств усіх форм власності та громадян м. Комсомольська з проханням про сприяння громадським формуванням по охороні громадського порядку.

Додаток 2

РЕЗОЛЮЦІЯ

громадських слухань жителів міста Комсомольська "Про створення міської лікарняної каси" від 2 грудня 1999 року

Заслухавши й обговоривши питання про організацію в місті міської лікарняної каси для більш повного медикаментозного забезпечення стаціонарного лікування, а також ураховуючи досвід ряду міст України, де існують лікарняні каси, представники трудових колективів, громадськості — делегати громадських слухань — прийняли рішення:

1. Схвалити ініціативу міської ради, трудових колективів про створення міської лікарняної каси.
2. Рекомендувати міській раді через засоби масової інформації міста пропагувати ідею міської лікарняної каси, сприяючи її розвитку на благо жителів міста.

Додаток 3

ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ

11 грудня 1998 року 11.00

м. Комсомольськ Полтавської обл.

ПРОГРАМА ДНЯ

11.00—12.30 Розширене засідання Асоціації міст Полтавщини на тему "Проблеми прозорості влади та розвитку демократичних засад у системі місцевого самоврядування"

12.30—13.30 Обід

14.00—17.00 Громадські слухання:

1. Інформація міського голови про соціально-економічну ситуацію в місті.

Звіт про виконання бюджету міста за 9 місяців 1998 року. Доповідає Попов О. П. — міський голова

2. Про Статут міста Комсомольська. Доповідає Линник Н. В. — заступник міського голови

17.00 Прес-конференція

Додаток 4

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ у проекті Статуту м. Дніпропетровська

У громадських слуханнях мають право брати участь на добровільних засадах члени територіальної громади міста, які мають право голосу на місцевих виборах.

Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік.

Громадські слухання скликаються міським головою за власною ініціативою або ініціативою міської ради, районних у місті рад, селищного голови сел. Таромське, селищної ради селища Таромське, органів самоорганізації населення, членів територіальної громади міста в кількості не менш ніж 500 осіб та місцевих осередків політичних партій і громадських організацій.

На громадські слухання запрошуюються посадові особи органів місцевого самоврядування,

депутати обласної, міської, районних у місті, селищної сел. Таромське рад, керівники органів самоорганізації населення, представники міських осередків політичних партій і громадських організацій, керівники підприємств, установ та організацій, діяльність яких пов'язана з питаннями, що обговорюються.

Міський голова визначає місце та час проведення громадських слухань. Виконавчі комітети міської, районних у місті, селищної селища Таромське рад забезпечують організацію громадських слухань та доведення до членів територіальної громади не пізніше ніж за десять днів інформації про місце та час їх проведення.

На громадських слуханнях головує міський голова або призначена ним особа.

Для ведення протоколу громадських слухань обирається секретар громадських слухань. На громадських слуханнях ведеться протокол. Протокол громадського слухання підписується особою, яка здійснює його проведення, та особою, яка веде протокол, і передається міському голові.

Пропозиції вважаються внесеними за результатами громадського слухання, якщо за них проголосувало більше половини членів територіальної громади міста, які взяли в них участь.

Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду відповідними органами місцевого самоврядування міста та обласної ради. Результати їх розгляду міський голова або визначена ним особа не пізніше ніж за десять днів обов'язково доводить до відома територіальної громади та суб'єктів, які внесли відповідні пропозиції.

Витрати, пов'язані з підготовкою та проведенням громадських слухань, здійснюються за рахунок міського бюджету.

Додаток 5

ВИЗНАЧЕННЯ ПИТАНЬ

для обговорення на громадських слуханнях

Експрес-аналіз міських проблем, порушених мешканцями міста Нікополя в анкетах "Наше місто" в березні 2001 року

Позитивними моментами, відзначеними в анкетах, є:

- 1) достатність зелених насаджень у центрі міста;
- 2) непогане транспортне сполучення по вул. Електрометалургів (транспортні розв'язки у районі Центрального ринку, автовокзалу та універмагу);
- 3) будівництво в центральній частині міста крамниць, аптек, кафе з хорошим благоустроєм прилеглих територій;
- 4) відносна чистота центральних вулиць (вулиці Електрометалургів, В. Усова, Шевченка, К. Лібкнехта);
- 5) непогана оцінка дається проведенню масових заходів (молодь, люди середнього віку).

Разом з тим переважна більшість мешканців центральної частини міста вкрай незадоволена діями міських властей щодо вирішення проблем, *пов'язаних з:*

- 1) опаленням квартир і постачанням гарячої води;
- 2) ремонтом доріг (як вулиць, так і внутрішньоквартальних);
- 3) освітленням нецентральних вулиць та внутрішньоквартальних територій.

Ці три ключові проблеми житлово-комунальної сфери повинні бути центральними в діяльності виконавчих органів міської ради, а їх вирішення — стрижнем PR-програми.

Окрім зазначених проблем, можна виділити ще й такі:

1. Багато нарікань стосуються роботи ЖЕКів: погане саночиснення внутрішньоквартальних територій, вкрай слабка організація збору, зберігання і вивезення побутових відходів, відсутність прибирання і проведення будь-яких робіт у під'їздах тощо.

Мешканці пропонують обладнати під'їзди металевими дверима з кодовими замками.

2. Міські пустирі. На сьогодні пустирі перетворені на стихійні звалища, а в районі вул. Першотравневої – на легальне.

Наперекір здоровому глузду КП УКС організувало в центрі міста склади для зберігання відсіву, щебінки та іншого будівельного матеріалу, а також звалище для дорожнього покриття вул. Героїв Чорнобиля.

Не виключено, що найближчим часом дану ділянку міської території буде оголошено опозиційними силами "районом екологічної катастрофи".

3. Незавершене будівництво житлових будинків, дитячої лікарні тісно пов'язане з проблемою міських пустирів.

4. Місця для відпочинку дітей та молоді (дитячі і спортивні майданчики, сквери, парки). Мешканці центральної частини міста висловлюють побажання найближчими роками здійснити комплексний благоустрій набережної і парків "Перемога", ім. Пушкіна; організувати в них атракціони, побудувати установи громадського харчування, встановити лави тощо. Пропонується також відновити внутрішньоквартальні дитячі та спортивні майданчики.

5. Мешканці вулиць Шевченка та К. Лібкнехта висловлюють побажання покращити роботу автопасажирського транспорту. Деякі мешканці міста в усних розмовах висловлюють думку, що будівництво "зупинок-кишень" на вул. Шевченка (автобусні маршрути відсутні) є лише "відмиванням" бюджетних грошей КП УКС.

6. Мешканці району Центрального ринку піднімають питання, пов'язані з його роботою: погане санітарне очищення вулиць, неорганізована торгівля на тротуарах, паркування автомобілів у дворах, великий шум, інтенсивний рух автотранспорту. Мешканці вул. Шевченка (район залізничного вокзалу) незадоволені організацією роботи ринку в районі магазину "Оптика".

7. Певна частина мешканців відзначає необхідність вжиття більш рішучих заходів щодо боротьби із злочинністю. Вони стривожені зростанням кількості наркоманів, "бомжі в", збирачів металобрухту, неповнолітніх "сторожів, мийників машин та жебраків".

Враховуючи вищесказане, вважаю за доцільне:

1. Організувати проведення 6.04.2001 р. в кінотеатрі "Прем'єра" громадських слухань з питань розвитку центральної частини міста, на яких з'ясувати думку громадян стосовно механізму вирішення порушених в анкетах проблем. Ініціювати створення громадської організації "Громадський комітет розвитку центральної частини міста".

2. Провести кваліфіковану обробку анкет "Наше місто" силами вищих наукових закладів міста, громадських організацій для подальшої підготовки та реалізації цільових міських програм розвитку.

3. Організувати серію відеорепортажів з порушених проблем із зазначенням реальних кроків міських властей з їх вирішення.

Управляючий справами міськради С. Н. Тимошенко

Проблемні питання розвитку міста Нікополя:

1. Розвиток комунального господарства і підвищення якості комунальних послуг:

- децентралізація опалення міста;
- ефективність збору комунальних платежів з населення;
- придбання газу для опалення міста;
- відновлення крівель.

2. Екологія:

- підтоплення регіонів міста;
- доочищення води;
- проблема СХОЯТ;
- боротьба з карантинними рослинами на території міста;
- стихійні звалища на березі Каховського водоймища.

3. Соціальний захист населення:

- перепрофілювання дитячої лікарні, що ще "будується";
- відкриття госпіталю для учасників бойових дій;
- програма реабілітації достроково амністованих мешканців міста;
- програма "День інваліда" та "День людей літнього віку";
- програма "День пам'яті жертв політичних репресій".

4. Молодь:

- працевлаштування молоді;
- громадські роботи для молоді;
- програма підтримки молоді сім'ї;
- програма "Молодіжне житло".

5. Подолання культурної деградації населення міста:

- наповнення змістом історичного статусу міста;
- розвиток туризму в регіоні;
- відновлення Нікітінської Січі.

6. Невідкладні міські проблеми:

- опалення комунального житла взимку 2001—2002 рр.;
- відновлення "горбатого мосту";
- пішохідний перехід через залізничні шляхи;
- завершення будівництва багатоповерхових будинків у центрі міста.

7. Інші.

Помічник міського голови

Ю. П. Таран

Додаток 6

ПРОЕКТ РЕЗОЛЮЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ

2 грудня 2000 року

м. Нікополь

Ми, представники територіальної громади м. Нікополя, за результатами громадських слухань на тему "Розвиток житлово-комунального господарства та покращення екологічної обстановки в місті"

- **підтримуємо** пропозиції виконавчих органів міськради з принципів концепції розвитку та управління комунального господарства міста на 2001 рік.

- **доручаємо** оргкомітету з питань підготовки громадських слухань інформувати населення міста, депутатів міської та обласної рад, Верховної Ради, Кабінет міністрів України про результати проведення слухань для прийняття відповідних рішень.

- **доручаємо** виконавчим органам міськради розробити проект концепції розвитку та управління комунального господарства міста на 2001 рік:

1. Ремонт міських доріг та тротуарів

Депутатам міської ради підтримати збільшення обсягів фінансування на 2001 рік.

2. Вчасний ремонт світлофорів та установка необхідних дорожніх знаків

Народному депутату Жиру О. О. виступити з ініціативою щодо збільшення нормативу відрахувань від податку з власників транспортних засобів до міського бюджету з 15% до 100%.

Депутатам облради клопотатися перед сесією облради про збільшення нормативів відрахувань від податку з власників транспортних засобів до міського бюджету з 15% до 100%.

Рекомендувати податковій інспекції посилити контроль за повнотою надходжень до міського бюджету даного виду податку.

3. Управління муніципальними відходами

Відділу розвитку міського господарства (Трегуб) та ГКП УКС (Зіненко) розробити програму управління муніципальними відходами на основі концепції управління ТБО, розробленої НПФ "Фенікс" з перспективою будівництва заводу утилізації відходів.

ГКП УКС розробити план заходів з модернізації автопарку відділення саночищення.

ГКП УКС розробити графіки вивезення побутових відходів з приватного сектора міста в зручний для мешканців час.

Відділу розвитку міського господарства проводити спільно з відділом екології, міським штабом МНС, ГКП УКС регулярне обстеження стихійних звалищ у водоохоронній зоні.

Відділу розвитку міського господарства сприяти організації в ЖЕКах пунктів прийому вторинної сировини.

Відділу екології організувати поширення серед мешканців прибережних зон інформації про правила поводження з побутовими відходами.

Відділу земельних ресурсів організувати проведення перевірок і посилити контроль за дотриманням режиму використання територій водоохоронних зон.

Відділу земельних ресурсів активізувати роботу з виділення земельної ділянки під будівництво полігону ТБО.

Відділу інформаційних систем та ГКП УКС розробити програму виконання і моніторингу комплексного управління відходами.

Заступникові міського голови Цибулі М. М. сприяти виконанню протоколу намірів між міськрадою і громадською організацією Союз "Громадянський дозор" з реалізації програми "Партнерство влади і громади — щоб хата чистою була".

Депутатам міськради підтримати пропозицію щодо виділення фінансування на ці роботи на 2001 рік.

4. Сприяти створенню товариств співвласників житлового фонду міста

МіськЖЕО (Радівілов), відділу розвитку міського господарства (Трегуб), відділу комунальної власності, відділу інформаційних систем та соціальних досліджень (Кузін) провести роз'яснювальну роботу щодо перспектив створення товариств співвласників житлового фонду міста.

МіськЖЕО провести організаційну роботу зі створення комітетів будинків.

5. Децентралізація тепlopостачання

Підприємству "Нікопольтепломережа" розробити і подати до 1 березня 2001 рік план переобладнання тепlopунктів у 8-му та 9-му мікрорайонах, по вул. Електрометалургів, буд. 34-а, вул. Казанцева, буд. 56 та вул. Гагаріна, буд. 54.

6. Незавершене комунальне будівництво

Депутатам міськради порушити питання про передачу до міської комунальної власності незавершеного будівництва будинку в районі універмагу по вул. Електрометалургів.

7. Обслуговування парків, скверів, пляжу

Депутатам міськради підтримати необхідність проведення інвентаризації парків, скверів та пляжу.

Відділу комунальної власності, відділу розвитку міського господарства розробити умови й організувати конкурс на обслуговування парків, скверів та пляжу.

Відділу архітектури та містобудівництва (Повстюк) спільно з ГКП "Зелене господарство" (Лисицька) розробити міську програму "Парк" і план реконструкції зелених насаджень у місті.

8. Покращення верхнього освітлення

Підприємству "Міськсвітло" розробити довгострокову програму реконструкції верхнього освітлення до 1 березня 2001 року.

9. На базі комунальних підприємств створити єдиний інформаційний центр з комунальних платежів.

10. Депутатам обласної ради домогтися виділення цільового фінансування за рахунок коштів обласного бюджету робіт із санації другої черги головного каналізаційного колектора на 2001 рік.

11. Депутатам міської ради, міському фінансовому управлінню, відділу економічної політики підтримати клопотання комунальних служб про виділення фінансування на 2001 рік за рахунок коштів міського бюджету на:

- ремонт шляхопроводу по вул. Електрометалургів;
- цільове фінансування міськЖЕО за статтею "Капітальний ремонт житлового фонду" в сумі 2,5 млн. грн. для виконання першочергових робіт;
- ремонт крівель 79 будинків — 800 тис. грн.;

- ремонт деформованих будинків (понад 10 років) — 500 тис. грн.;
- заміна сантехнічного обладнання та інженерних мереж 60 будинків — 500 тис. грн.;
- ремонт внутрішньоквартальних доріг біля 25 будинків — 300 тис. грн.;
- термоізоляція трубопроводів 32 будинків — 200 тис. грн.;
- ремонт фасадів, міжпанельних стиків 23 будинків — 200 тис. грн.;
- цільове фінансування міськЖЕО за статтею "Субсидії населенню" в розмірі 440 тис. грн.;
- дотацію з обслуговування пільгової категорії населення в розмірі 400 тис. грн.;
- цільове фінансування робіт з ліквідації підтоплення міських територій.

12. Міському фінансовому управлінню клопотатися перед податковою інспекцією про проведення взаємозаліків з місцевих податків і зборів у 2001 році в рахунок заборгованості бюджету перед комунальними підприємствами міста за статтею "Збитки минулих років" на значну суму.

13. Звернутися до народного депутата України від виборчого округу № 35 по допомогу у вирішенні питань:

- безакцептної форми розрахунку ПУВКХ та НПТС зі своїми споживачами (юридичними особами);
- надання довгострокових пільгових кредитів на енергозберігаючі технології;
- звільнення комунальних підприємств від сплати або відстрочки сплати з ПДВ та податку на прибуток;
- покриття боргів минулих років з пільг та субсидій для пільгової категорії населення.

14. Депутатам міської ради, відділу комунальної власності, відділу розвитку міського господарства на базі готелю "Родина" створити комунальне підприємство.

15. Комісіям Нікопольської міської ради налагодити тісний зв'язок та співпрацю з міськими громадськими неурядовими організаціями і партіями, Нікопольським відділенням Партії зелених України з метою реалізації, розробки концепції сталого розвитку та підготовки законодавчих пропозицій.

16. Президенту України, Кабінету міністрів та Верховній Раді України відмовитися від планів подальшого розвитку атомної енергетики як несумісних із принципами та ідеями сталого розвитку.

17. Президенту України та Кабінету міністрів повторно розглянути резолюцію громадських слухань щодо Запорізької АЕС, що відбулися в м. Нікополі 22.04.1999 р., і виконати волю населення м. Нікополя, викладену в резолюції.

18. Міненерго та Запорізькій АЕС негайно припинити будівництво на території ЗАЕС у 7 км від 150-тисячного Нікополя (в зоні потенційного затоплення через прорив каскаду) дніпровських водосховищ та сховищ відпрацьованого ядерного палива.

Додаток 7

ЦІЛІ ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ

1. Визначення думки членів територіальної громади щодо основних напрямків соціально-економічного розвитку міста на 2001 рік.
2. Громадське слухання — це офіційне засідання органу міської влади, під час якого державні службовці ознайомлюються з міркуваннями, думками та зауваженнями представників

громадськості стосовно планів міської влади щодо вирішення питань, які розглядаються.

3. Громадське слухання використовується для отримання зауважень щодо питань, які стосуються багатьох людей або груп населення. Коли певне питання чи дія вже чітко визначені, приймається конкретне рішення.

4. Слухання є нагодою донести інформацію до громадян, але основною метою є встановлення зворотного зв'язку з громадянами. Представники виконавчих органів міської ради не повинні вдаватися до дебатів чи виправдовуватися.

5. До участі в громадських слуханнях запрошуються всі, кого стосується тема слухання. Це народний депутат України від даного виборчого округу, депутати обласної та місцевої рад, представники підприємств різних форм власності, керівники виконавчих органів міської ради, громадські організації та партії, мешканці міста.

Основні правила проведення слухань:

1. Термін виступу — до 7 хвилин.
2. Пропозиції громадян — до 3 хвилин.
3. Громадяни повинні зареєструватися перед слуханнями.
4. Промовцям лише один раз надається можливість виступити на слуханнях.
5. Кожен промовець реєструється особисто.

Порядок денний проведення громадських слухань:

1. Привітання та стислі вступні зауваження голови зборів.
2. Рекомендації представників міської влади, що братимуть участь у слуханнях, гостей.
3. Презентації.
4. Обговорення проблеми представниками територіальної громади: виступи громадян.
5. Заключні коментарі.

Усі питання до учасників слухання необхідно подавати до робочої групи з питань організації та проведення слухань у письмовому вигляді. Відповідальні працівники підготують докладні відповіді на всі суттєві зауваження громадськості. Усі ці відповіді будуть зафіксовані і представлені у звіті про громадське слухання, що потім оприлюднюватиметься.

"Правила поведінки" на слуханні:

- всі зауваження повинні адресуватися до президії;
- критика учасників слухання та їхніх поглядів не дозволяється;
- коментарі обмежуються обговорюваними питаннями;
- лайка та ненормативна лексика не дозволяються.

Додаток 8

ПУБЛІЧНЕ ОГОЛОШЕННЯ про проведення громадських слухань

Для оприлюднення в ЗМІ у вигляді оголошення в газеті; у вигляді звернення по радіо і по телебаченню.

Шановні мешканці міста Нікополя!

Виконавчий комітет Нікопольської міської ради проводить 25 листопада 2000 року о 13 годині в міському Будинку культури (вул. К. Лібкнехта, 94) громадські слухання.

На порядок денний виносяться такі питання:

Підсумки виконання Програми соціально-економічного розвитку міста в 2000 році та основні напрямки діяльності на 2001 рік у таких сферах:

1. Економічний розвиток:

- розвиток промисловості;
- підтримка та сприяння розвитку підприємництва;
- поповнення доходної частини бюджету;
- розвиток споживчого ринку.

Запрошуємо вас узяти участь у проведенні громадських слухань.

Програма соціально-економічного розвитку міста Нікополя на 2000 рік та інформація про підсумки її виконання є в бібліотеках міста.

Контактний телефон, за яким можна отримати додаткову інформацію про громадські слухання: 1—05—23.

З повагою,

Виконавчий комітет Нікопольської міської ради

Додаток 9

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

Про затвердження плану проведення громадських слухань за підсумками виконання Програми соціально-економічного розвитку міста Нікополя в 2000 році

На виконання розпорядження міського голови від 30.10.2000 року № 293 "Про проведення громадських слухань за підсумками виконання Програми соціально-економічного розвитку міста в 2000 році" та з метою забезпечення проведення зазначеного заходу на належному рівні вважаю за необхідне:

1. Громадські слухання за підсумками виконання Програми соціально-економічного розвитку міста в 2000 році та основними напрямками на 2001 рік (далі — громадські слухання) у сфері економічного розвитку (розвиток промисловості; підтримка та сприяння розвитку підприємництва; поповнення доходної частини бюджету; розвиток споживчого ринку) провести 25 листопада 2000 року о 13 годині в міському Будинку культури (вул. К. Лібкнехта, 94).

2. Затвердити робочу групу з питань підготовки та проведення громадських слухань у такому складі:

- голова робочої групи — Забігайло В. І., секретар міської ради;
- заступник голови робочої групи — Байбарак А. В., заступник міського голови — начальник управління нових форм господарювання міської ради;

члени робочої групи:

- Лубенченко Т. М., начальник відділу економічної політики міської ради;
- Доценко А. М., начальник відділу торгівлі та громадського харчування міської ради;
- Федоров Ю. М., начальник відділу транспорту та зв'язку міської ради;

- Панченко В. І., начальник відділу культури міської ради.

3. Для організації та проведення громадських слухань доручити робочій групі:

- підготувати та затвердити план проведення громадських слухань;
- розглядати та систематизувати виключно письмові звернення, які надіслали громадяни або збори місцевих осередків об'єднань громадян до 25 листопада 2000 року. Відповідальним за збір звернень призначити відділ економічної політики міської ради (Лубенченко);
- забезпечити оформлення приміщення міського Будинку культури та оснащення звуковою апаратурою проведення громадських слухань. Відповідальним призначити відділ культури міської ради (Панченко);
- відділу економічної політики міської ради до 1 грудня 2000 року довести підсумки проведення громадських слухань до відома депутатів міської ради;
- відділу економічної політики міської ради довести висновки з питань, що розглядались на громадських слуханнях, до відома членів територіальної громади міста Нікополя через засоби масової інформації.

4. Координацію і контроль за виконанням цього розпорядження покласти на відділ економічної політики міської ради та на заступника міського голови Байбарака А. В.

Міський голова С. В. Старун

Додаток 10

РЕЗОЛЮЦІЯ

25 листопада 2000 року

м. Нікополь

Ми, представники територіальної громади м. Нікополя, за підсумками громадських слухань щодо виконання Програми соціально-економічного розвитку міста в 2000 році та визначення основних напрямків на 2001 рік у сфері економічного розвитку (розвиток промисловості; підтримка та сприяння розвитку підприємництва; поповнення доходної частини бюджету; розвиток споживчого ринку)

- **підтримуємо** позицію виконавчих органів міської ради щодо принципів формування програми соціально-економічного розвитку міста Нікополя на 2001 рік та пріоритетів витратання бюджетних коштів, а саме:

- соціальну спрямованість програми.

- _____

- **доручаємо** організаційному комітету з питань підготовки та проведення громадського слухання:

- довести зміст цієї резолюції до відома членів територіальної громади, депутатів міської та обласної рад, Верховної Ради, Кабінету міністрів України та Президента України для врахування при розробці та затвердженні програм соціально-економічного розвитку на 2001 рік;

- надати можливість мешканцям міста ознайомитися з проектом програми соціально-економічного розвитку міста Нікополя на 2001 рік через міську бібліотечну мережу;

- _____

- **доручаємо** виконавчим органам міської ради розробити проект Програми соціально-економічного розвитку міста Нікополя на 2001 рік.

-

Оргкомітет з підготовки та проведення громадських слухань

Додаток 11

МАТЕРІАЛИ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ громадських слухань з питань розвитку центру міста

*Міська громадська організація
"Регіональна асоціація психологів"
17.07.2000 р.*

Пропозиції щодо комплексу заходів з проведення громадських слухань за методичними вказівками кандидата психологічних наук, докторанта Київського університету імені Тараса Шевченка І. П. Манохи з приводу планів розміщення в центрі міста (навпроти виконкому) АЗС АВІАС.

1. Робочі наради за участі всіх зацікавлених кіл з приводу розміщення АЗС та благоустрою території навпроти міськвиконкому.

2. Зацікавлені сторони:

- Комісія міськради з розвитку підприємництва...;
- керівництво підприємства АВІАС;
- власники АЗС міста та їхні "соратники";
- представники виконкому (відповідальні за економічний розвиток регіону і збільшення фінансових надходжень до бюджету міста);
- управління нових форм господарювання;
- Центр зайнятості населення;
- Асоціація перевізників міста (власники автотранспорту);
- городяни-власники автотранспорту;
- головний архітектор міста (щодо коригування генерального плану забудови міста);
- інспекція з благоустрою міста;
- відділ землеустрою;
- УКБ міськвиконкому;
- мешканці району, прилеглого до запланованої новобудови, зацікавлені в благоустрої власної території проживання;
- маргінальний електорат.

Вищезазначені сторони фінансують витрати щодо підготовки, організації та проведення громадських слухань з приводу будівництва АЗС.

Ініціатива проведення громадських слухань виходить від міськради, яка доручає відділу

внутрішньої політики розробку плану дій.

Напередодні проведення слухань доцільно провести низку робочих нарад, які мають на меті досягнення внутрішньої згоди зацікавлених сторін з приводу винесених на громадські слухання питань.

Також доцільно провести Дні відкритих дверей на АЗС, зустрічі з громадськістю з приводу функціонування АЗС у центрі міста задля максимальної нейтралізації дій незацікавлених сторін та залучення потенційного електорату.

3. Незацікавлені сторони:

- мешканці району будівництва АЗС;
- конкуренти підприємства АВІАС;
- опозиція відносно місцевої влади (виконкому, міського голови, депутатів міськради);
- співробітники відділу архітектури;
- мешканці міста (традиційної політичної орієнтації та "корінні" нікопольчани);
- мешканці міста (стурбовані синдромом ЗАЕС та проблемою екологічного перевантаження регіону);
- відділ екології міськради;
- комісія міськради з екології;
- громадські організації та політичні партії міста;
- Рада ветеранів війни та праці (конструктивна опозиція будівництву);
- АЗС "Маркетинг-центр";
- ТРК "Канал—5" — КДЛ — НІ—FM—101, 2;
- маргінальний електорат;

4. Потенційний електорат:

- мігранти міста;
- "варяги" міста;
- "неконкуренти" АВІАС;
- ЗМІ міста;
- депутати міськради;
- мешканці міста;
- молодь міста;
- політичні партії і громадські організації;
- керівники підприємств міста.

5. Громадські слухання:

З приводу будівництва в центрі міста АЗС доцільно провести громадські слухання. По-перше, це зібрання необхідне як важлива складова процесу прийняття міськвиконкомом рішення про надання дозволу на будівництво АЗС на конкретній території центру міста (за рішенням сесії було виділено ділянку землі під будівництво АЗС на вул. Першотравневій). По-друге, цей захід слід проводити за методикою "слухання справ у суді". Орган (міськвиконком), що приймає рішення, засідає в передній частині приміщення (кімнати) і дотримується жорстких правил та процедур для отримання коментарів щодо певних питань.

Захисники проекту розміщення АЗС на території в центрі міста по вул. Першотравневій та їхні опоненти мають право виголосити вступне слово для презентації питання. Після презентації представники громадськості виступають усно чи надають письмові коментарі з приводу питання, що розглядається.

Серйозну увагу слід приділити запрошеним до участі в слуханнях згідно зі списком запрошених фахівців включно до направлення їм повісток, за якими їх участь у слуханнях стає обов'язковою.

Повноважний орган влади, який проводить громадські слухання (міськвиконком чи ін.), повинен довести до відома громадськості час і місце їх проведення та перелік питань, які будуть розглядатися на зібранні згідно з чинним законодавством.

Після проведення громадських слухань населенню необхідно надати можливість упродовж 10 днів висловити свої коментарі стосовно обговорюваних на них питань для того, щоб кожен мав змогу висловити свої думки з приводу того, що обговорювалося на слуханнях, у тому числі й ті, хто не зміг узяти в них участь особисто.

За підсумками слухань потрібно підготувати протоколи, коментарі і підсумкові виклади точок зору громадськості. Такі підсумки включають у себе коментарі та висловлювання стосовно певних планів чи пропозицій, визначають шляхи їх вирішення та містять пропозиції щодо зміни планів з урахуванням пропозицій або ж роз'яснення з приводу того, чому певні висунуті пропозиції не можна включати до плану реалізації проекту будівництва АЗС у центральній частині міста.

Додаток 12

РЕЗОЛЮЦІЯ

6 квітня 2001 р.

м. Нікополь

Ми, представники територіальної громади м. Нікополя, учасники громадських слухань з обговорення стратегічного плану розвитку центральної частини міста, підтримуємо позицію міського голови, міської ради, її виконавчих органів щодо нагальної потреби в розробці та реалізації стратегічного плану розвитку міста.

Для більш повного врахування думок і потреб городян у реалізації цього завдання **пропонуємо:**

- у бюджеті міста передбачити статтю видатків на розроблення генерального плану забудови міста;
- у плані врахувати ідею зонування міста за функціональним призначенням (виробництво, житло, відпочинок тощо);
- передбачити першочергове завершення в місті (особливо в його центральній частині) недобудов;
- передбачити насичення всіх житлових масивів міста, у тому числі й віддалених, усіма об'єктами соціальної інфраструктури, побутового обслуговування;
- вивчити можливість спорудження в місті Палацу спорту та підземного переходу навпроти центрального універмагу;
- запланувати першочергове використання для забудови пустирів у центральній частині міста;
- передбачити програму створення в місті громадсько-політичного центру, молодіжних центрів дозвілля, дитячих і спортивних майданчиків за місцем проживання, зелених зон,

- скверів, газонів, визначити й облаштувати постійне місце для пересувного цирку;
- передбачити "розвантаження" центральної частини міста від техногенного впливу виробництва, транспорту;
 - з урахуванням важливого історичного значення подій, що відбувалися упродовж століть на території нашого міста:
 - активізувати роботу з присвоєння Нікополю статусу історичного міста;
 - сприяти подальшому проведенню історичних і археологічних досліджень території міста для врахування їх результатів при розробці планів забудови;
 - передбачити розширення будівлі краєзнавчого музею, вивчити можливість створення в місті музею козацької слави (під відкритим небом), активізувати роботу з установами в місті пам'ятника Т. Шевченку (погруддя);
 - активізувати роботу з благоустроєм міста, внутрішніх дворів, автобусних зупинок, залучаючи до цієї важливої справи населення, відновити практику закріплення територій міста за підприємствами, установами, організаціями;
 - якнайшвидше розробити план децентралізації опалення міста та розпочати його реалізацію;
 - передбачити при забудові міста вирішення питань зливової каналізації, розміщення громадських туалетів;
 - сприяти активізації правоохоронних органів, громадських об'єднань у справі дотримання в місті норм громадського порядку та благоустрою;
 - дотримуватися державної норми щодо використання державної мови в рекламній продукції та зовнішній рекламі;
 - поліпшити організаційну роботу з питань передачі в оренду приміщень.

Пропонуємо міським осередкам політичних партій, громадських організацій, керівників підприємств, установ, організацій, громадянам і в подальшому подавати свої пропозиції щодо забудови нашого міста, його благоустрою, поліпшення громадського порядку.

Оргкомітет з підготовки та проведення громадських слухань

Додаток 13

СТАТУТ територіальної громади міста Бердянська (витяги)

Глава 10. Громадські слухання

Стаття 47.

Члени територіальної громади міста мають право брати участь у громадських слуханнях, тобто зустрічатися з депутатами міської ради та посадовими особами органів міського самоврядування, під час яких заслуховується інформація про виконання ними службових обов'язків або окремих доручень чи про шляхи вирішення окремих питань, які зачіпають інтереси міської громади, жителів міста, а також порушуються нагальні питання та вносяться пропозиції щодо проблем місцевого значення, які належать до відання міського самоврядування.

Метою громадських слухань є здійснення контролю за роботою депутатів міської ради та посадових осіб органів міського самоврядування.

Стаття 48.

Громадські слухання можуть проводитися з ініціативи міського голови, міської ради або її постійної комісії, органів самоорганізації населення та з ініціативи територіальної громади.

Громадські слухання з ініціативи членів територіальної громади міста можуть проводитися за наявності колективного звернення з відповідною вимогою, підписаного не менш як п'ятистами членами територіальної громади.

Громадські слухання скликаються міським головою.

Громадські слухання скликаються не рідше ніж один раз на рік.

Стаття 49.

На громадські слухання запрошуються посадові особи органів міського самоврядування, депутати міської ради, керівники органів самоорганізації населення, представники міських осередків політичних партій і громадських організацій, керівники підприємств, установ та організацій, діяльність яких пов'язана з питанням, що обговорюється.

Стаття 50.

На громадських слуханнях:

- заслуховуються доповіді та інформація про роботу міського голови, міської ради, постійних комісій міської ради, окремих депутатів, виконавчих органів міської ради та їх посадових осіб, органів самоорганізації населення;

- обговорюються проекти рішень міської ради та її виконавчого комітету з метою внесення пропозицій щодо питань місцевого значення, віднесених до відання міського самоврядування;

- порушуються питання та вносяться пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання міського самоврядування.

Стаття 51.

Підготовку громадських слухань забезпечує виконавчий комітет міської ради.

Стаття 52.

Про час і місце проведення та питання, які виносяться на громадські слухання, члени територіальної громади міста сповіщаються секретарем міської ради не пізніше як за 10 днів до їх проведення.

Стаття 53.

Проведення громадських слухань організує секретар міської ради або голова постійної комісії, до відання якої входять питання, винесені на громадські слухання.

Стаття 54.

На громадських слуханнях ведеться протокол, в якому зазначаються дата і місце проведення слухань, загальна кількість присутніх, питання, що обговорюються, зміст виступів та внесені пропозиції.

До протоколу може додаватися інформація або звіт особи, запрошеної на слухання.

Веде протокол працівник організаційного відділу виконавчого комітету міської ради.

Протокол громадського слухання підписується особою, яка здійснює його проведення, та особою, яка веде протокол, і передається міському голові.

Стаття 55.

Пропозиції вважаються внесені за результатами громадського слухання, якщо за них

проголосувало більше половини членів територіальної громади міста, які взяли в них участь. Про результати громадського слухання секретар міської ради інформує членів територіальної громади міста в десятиденний строк.

Глава 11. Місцеві ініціативи

Стаття 56.

Члени територіальної громади міста мають право ініціювати розгляд міською радою (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного Конституцією і законами України до відання міського самоврядування.

Місцева ініціатива передбачає внесення до міської ради проекту нормативно-правового акта з питань, віднесених до її відання.

Стаття 57.

Суб'єктами права місцевої ініціативи може бути ініціативна група членів територіальної громади міста або член територіальної громади міста.

Проекти нормативно-правових актів, внесених у порядку місцевої ініціативи, які підтримані підписами не менш як десяти відсотків членів територіальної громади міста, котрі мають право голосу на місцевих виборах, підлягають оприлюдненню і першочерговому розгляду на сесії міської ради.

Стаття 58.

Розгляд питання, внесеного в порядку місцевої ініціативи, здійснюється на відкритому пленарному засіданні міської ради за обов'язкової участі членів ініціативної групи.

Стаття 59.

Рішення, прийняті міською радою з питань, внесених у порядку місцевої ініціативи, підлягають обов'язковому оприлюдненню в порядку, встановленому міською радою.

Глава 12. Участь у роботі органів міського самоврядування та робота на виборних посадах міського самоврядування

Стаття 60.

Члени територіальної громади міста мають право бути присутніми на засіданнях міської ради.

Особи, що виявили бажання відвідати сесію міської ради, повинні не пізніше як за день до її відкриття подати відповідну заяву на ім'я секретаря ради, на якого покладається обов'язок організувати такі відвідування. У разі неможливості забезпечити відвідування сесії міської ради жителями міста з організаційних чи технічних причин секретар ради повинен забезпечити її трансляцію по міській радіомережі.

Відмова членам територіальної громади міста у відвіданні сесії міської ради, не пов'язана з організаційними чи технічними причинами, повинна бути оформлена у письмовій формі.

Члени територіальної громади міста мають право без будь-яких обмежень бути присутніми і виступати на громадських слуханнях з приводу розробки проектів міського бюджету та міських програм соціально-економічного і культурного розвитку, проектів рішень ради з питань, які становлять суттєвий громадський інтерес.

При обговоренні питань, винесених на громадські слухання, членам територіальної громади міста повинна бути забезпечена можливість вільно висловлювати свою позицію та вносити пропозиції.

Стаття 61.

Члени територіальної громади міста мають право брати участь у засіданнях виконавчого комітету при розгляді питань, пов'язаних із реалізацією їхніх конституційних прав, забезпечення яких віднесено до відання міського самоврядування.

Члени територіальної громади міста мають право брати участь у засіданнях відповідного органу самоорганізації населення.

Стаття 62.

Членам територіальної громади міста, які мають право голосу, гарантується право бути обраними на посади в системі міського самоврядування, які визначені чинним законодавством як виборні, на рівних підставах.

Глава 13. Інші форми участі членів територіальної громади міста у здійсненні міського самоврядування

Стаття 63.

Перелік форм участі членів територіальної громади міста у здійсненні міського самоврядування, визначений цим Статутом, не є вичерпним.

Органи та посадові особи міського самоврядування сприяють становленню нових форм участі членів територіальної громади міста у здійсненні міського самоврядування.

Стаття 64.

Крім передбачених главами 6—12 цього Статуту можуть бути використані такі форми участі членів територіальної громади міста у здійсненні міського самоврядування:

- громадське обговорення проектів актів міської ради та інших органів міського самоврядування. Підлягають оприлюдненню з метою проведення громадського обговорення проекти планів економічного і соціального розвитку міста, міського бюджету, цільових програм міського розвитку;
- членство в комісіях, які утворюються на громадських засадах при органах і посадових особах міського самоврядування (перелік цих комісій та положення про них затверджується рішенням міської ради);
- участь у роботі фахових комітетів, що створюються за рішенням виконавчого комітету міської ради з числа фахівців, які працюють у системі місцевого самоврядування або діяльність яких пов'язана з наданням членам територіальної громади міста громадських послуг, з метою їх залучення до розробки і реалізації проектів, що передбачають підвищення якості надання таких послуг. Положення про ці фахові комітети затверджуються виконавчим комітетом міської ради;
- участь у роботі громадських рад, що утворюються при міській раді з метою вивчення потреб окремих категорій жителів міста та існуючої практики надання їм соціальних послуг у системі міського самоврядування, залучення їх до здійснення міського самоврядування (за рішенням міської ради при ній можуть бути утворені ради пенсіонерів, інвалідів, іноземців, біженців, воїнів-інтернаціоналістів, учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, військовослужбовців, яких не забезпечено житлом, тощо. Положення про такі ради розробляється виконавчим комітетом міської ради і затверджується рішенням міської ради);
- участь у проведенні громадських експертиз проектів рішень міської ради з питань, що мають суттєве значення для територіальної громади міста, визначають основні напрямки соціально-економічного та культурного розвитку міста;
- участь у масових акціях, метою проведення яких є привернення уваги органів і посадових осіб міського самоврядування до актуальних проблем загальноміського значення або проблем соціального забезпечення членів територіальної громади міста, охорони навколишнього

середовища, підтримання громадської безпеки тощо, котрі вимагають негайного вирішення;

- робота в органах самоорганізації населення;

- виконання на громадських засадах робіт з благоустрою території міста, надання послуг соціально незахищеним жителям міста;

- надання матеріальної і фінансової допомоги міському самоврядуванню у формі добровільних пожертвувань, внесків до фондів, що утворюються органами міського самоврядування з метою подання допомоги соціально незахищеним жителям міста або з метою сприяння культурному і духовному розвитку, підтриманню в належному стані пам'яток історії, культури і архітектури, природних пам'яток.